

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΩ ΑΙΓΥΠΤΟΝ

ΔΥΟ ΧΩΡΑΙ ΕΙΣ ΔΥΟ ΗΠΕΙΡΟΥΣ ΟΜΟΙΑΖΟΥΣΑΙ ΩΣ ΔΙΔΥΜΟΙ ΑΔΕΛΦΑΙ

ΥΠΟ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ

Ἡ συνάντησις εἰς χώραν μακρυνὴν ἐνὸς ἀνθρώπου, πού νά ὁμοιάζῃ καταπληκτικὰ μὲ κάποιον γνωστόν, ὁ ὁποῖος ζῇ εἰς ἄλλην χώραν, δὲν εἶνε πρᾶγμα σπάνιον. Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἡμπορεῖ νά ἔχῃ τὸν Σωσίαν του δὲν εἶνε ὁμῶς τὸ ἴδιον νά ὑπάρχουν χώραι ὁλόκληραι, ἡ κάθε μία εἰς ἄλλην Ἡπειρον τῆς ὑδρογείου, καὶ νά ὁμοιάζουν ἡ μία μὲ τὴν ἄλλην ὡς δίδυμοι ἀδελφαί!

Τὸ περίεργον αὐτὸ καὶ σπάνιον φαινόμενον μᾶς τὸ παρουσιάζουν ἡ Αἴγυπτος τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἡ Μεσοποταμία τῆς Ἀσίας, αἱ ὁποῖαι καίτοι εὐρίσκονται ἀρκετὰ μακρὰ ἡ μία τῆς ἄλλης, ἔχουν τόσον ὁμοία χαρακτηριστικά, ὥστε ἐκείνος, πού περιηγήθη τὴν πρώτην καὶ ταξιδεύει ἔπειτα εἰς τὴν δευτέραν καὶ τὰνάπαλιν, νομίζει ὅτι ἐπαναλαμβάνει τὸ ταξίδι του εἰς τὰ ἴδια μέρη, τὴν ἐντύπωσιν αὐτήν, ὡς πρὸς τὴν ζωὴν τῶν ἰθαγενῶν ἀφίνει κυρίως ἡ Ἄνω Αἴγυπτος, διότι ἡ «Κάτω» δὲν ἀποτελεῖ πλέον μέρος τῆς Ἀφρικῆς ἀφοῦ καὶ αὐτὸ τὸ κλίμα τῆς ἐξευρωπαϊσθῇ...

Ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὰ φυσικὰ τῶν χαρακτηριστικῶν. Ὅλη ἡ κάτω Μεσοποταμία εἶνε ἀπέραντος κάμπος τὸν ὁποῖον νομίζει τις ὅτι ἰσοπέδωσαν ὁδοστρωτήρες, διότι δὲν ὑπάρχουν βουνά, λόφοι, ἡ ἔδαφικοί μαστοί. Ἀπὸ αὐτὰ συναντιῶνται εἰς τὴν Ἄνω Μεσοποταμίαν, πρὸς τὰ σύνορα τῆς Μοσσοῦλης. Ἡ Κάτω Αἴγυπτος εἶνε ἀντίγραφον τῆς Κάτω Μεσοποταμίας ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους, διότι καὶ αὐτὴ δὲν ἔχει κανένα ἔδαφικὸν ὕψωμα. Αἰγυπτιακὰ βουνὰ ὑπάρχουν μόνον εἰς τὴν Ἄνω Αἴγυπτον, τὰ λεγόμενα ἀραβικά καὶ λιβυκά.

Τῆς Μεσοποταμίας ἡ συνισταμένη, ἡ σπονδυλικὴ στήλη καὶ ἡ πηγὴ πάσης ζωῆς εἶνε οἱ ποταμοὶ Τίγρις καὶ Εὐφράτης, τὰ εὐλογημένα νάματα τῶν ὁποίων διοχετευόμενα παντοῦ μὲ διώρυγας καὶ ὑδατοφράκτας δίδουν τὴν ζωὴν εἰς ἀνθρώπους, εἰς ζῶα καὶ φυτὰ—διότι ὁ οὐρανὸς τῆς χώρας εἶνε φειδωλότερος εἰς βρόχινες σταγόνες ἀπὸ τοὺς νεροχρότας τῆς Οὐλν. Μὰ τί ἄλλο εἶνε καὶ ὁ Νεῖλος διὰ τὴν Αἴγυπτον, ἡ ὁποία θὰ ἦτο ἐρημὸς ὅπως ἡ γειτόνισσά της Σαχάρα—ἀφοῦ καὶ αὐτῆς ὁ οὐρανὸς δὲν ἐννοεῖ νά δακρύζῃ παρὰ μόνον νά γελᾷ—ἀν δὲν διένεμε πλουσιοπαρόχως τὰ θρεπτικά του νερά, ἐπίσης μὲ διώρυγας καὶ ποταμοφράκτας, ὁ ποταμὸς τῆς, τὸν ὁποῖον οἱ Αἰγύπτιοι διακαίως ἐλάτρευον ὡς Θεὸν καὶ μέχρι σήμερον τιμοῦν καὶ δοξάζουν μὲ περιέργους τελετάς;

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον τὸ γεγονός, ὅτι αἱ δύο χώραι ὑδρεύονται ὁμοίως ἀπὸ ποταμούς. Τὸ περίεργον εἶνε ὅτι καὶ οἱ ποταμοὶ τῶν δύο χωρῶν ἔχουν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα. Πρῶτον διότι καὶ τῆς μίας χώρας καὶ τῆς ἄλλης πλημμυρεῖ περιοδικῶς πρὸς ἀνεκτίμητον ὠφέλειαν τῆς γεωργίας. Δεύτερον διότι τὰ αἷτια τῆς πλημμύρας τῶν εἶνε ὁμοία καὶ εὐρίσκονται ὁμοίως ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῶν δύο χωρῶν, δηλαδή τοῦ μὲν τῆς Μεσοποταμίας εἶνε αἱ βροχαὶ καὶ αἱ χιόνες τῆς Ἀρμενίας, τοῦ δὲ τῆς Αἰγύπτου αἱ βροχαὶ τῆς Ἀβησσυνίας. Ἀλλ' ἔχομεν καὶ ἄλλην περιεργότεραν περίπτωσιν, τὴν ἀκόλουθον: Τὰ ὕδατα τὰ διαρρέοντα τὴν Μεσοποταμίαν ῥέουν ἀπὸ τὰς πηγὰς τῶν εἰς δύο ξεχωριστοὺς βραχίονας, τὸν Τίγριν καὶ Εὐφράτην, οἱ ὁποῖοι εἰς

τὴν πορείαν τῶν πλησιάζουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον τόσον, ὥστε νά σχηματίζουν χερσόνησον τὴν ὀνομαζομένην Γκιζίραν, ἐκείνην μέσα εἰς τὴν ὁποίαν περικλείεται τὸ βόρειον τμήμα τοῦ βιλαετίου τῆς Βαγδάτης. Τὸ ἴδιο κάμουν καὶ τὰ νερά τοῦ Νεῖλου, δηλαδή σχηματίζουν χερσόνησον, τὴν λεγομένην ἐπίσης Γκιζίραν, μὲ τὴν συνάντησιν πλησίων τοῦ Χαρτοῦμ τῶν δύο βραχίωνων τοῦ Κιανού λεγομένου καὶ τοῦ Λευκοῦ Νεῖλου. Οἱ Τίγρις, ὁμοῦ καὶ Εὐφράτης εἰς ἀπόστασιν 70 μιλίων ἀπὸ τὸν Περσικὸν Κόλπον εἰς τὸν ὁποῖον κατευθύνονται διὰ νά χυθοῦν—ἐνώνονται καὶ σχηματίζουν ἕνα ποταμόν, ὡς διὰ νά σχηματίσουν τὸ περίφημον Δέλτα, εἰς τὸ ὁποῖον πιστεύεται ὅτι ἔκειτο ὁ Παράδεισος. Ὁ Νεῖλος καίτοι ἀπὸ Χαρτοῦμ κατέρχεται πρὸς τὴν Μεσόγειον μόνος του, ἐννοεῖ νά μὴ ὑστερήσῃ τῶν δύο συναδέλφων του τῆς Μεσοποταμίας καὶ ἀποφασίζει καὶ αὐτὸς νά πράξῃ τὸ ἴδιον. Χωρίζεται λοιπὸν εἰς δύο μεγάλους βραχίονας καὶ σχηματίζει τὸ αἰγυπτιακὸν Δέλτα του, πού δὲν εἶνε ὀλιγώτερον γόνιμον καὶ πλούσιον εἰς παντοειδῆ βλάστησιν τοῦ παραδείσου τῆς Μεσοποταμίας.

Ἀλλ' οἱ εἰρημένοι περίεργοι ποταμοὶ κάμουν ἀπαράλλακτα καὶ κάτι ἄλλο. Ἀποθιοῦν τὴν θάλασσαν καὶ αὐξάνουν κατ' ἔτος τὸ ἔδαφος τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν ἕκαστος διαρρέει, ὁ μὲν τῆς Μεσοποταμίας μὲ τὴν λάσπην, πού μεταφέρει ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀρμενίας καὶ τὴν ἐναποθέτει ἀενάως εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Περσικοῦ Κόλπου, ἐπιχωματώνων ἐν ἀγγλικὸν μίλλιον κάθε 70 χρόνια, ὁ δὲ τῆς Αἰγύπτου μὲ τὸ παχὺ χῶμα τῆς Ἀβησσυνίας, μὲ τὸ ὁποῖον κατῳρθωσε ἕως τώρα νά ἐπιχωματώσῃ ὁλόκληρον τὴν ἑκτασιν τῆς σημερινῆς «Κάτω Αἰγύπτου», πού πρὶν 7 χιλιάδες χρόνια ἦτο θάλασσα συνέχεια τῆς Μεσογείου.

Ὁμοίότης χαρακτηρίζει καὶ τὰς κλιματολογικὰς συνθήκας τῶν δύο χωρῶν. Οἱ οὐρανοὶ καὶ τῶν δύο εἶνε ἐξ ἴσου ἀνέφελοι καὶ αἱ ἀτμόσφαιραι

τῶν ξηραὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ὁμιχλώδεις εἰς τὰ παράλια τῶν. Ἥλιος φλογερὸς πυρπολεῖ τὴν Μεσοποταμίαν τὸ θέρος, ἥλιος ἀνηλεὲς τὴν Αἴγυπτον. Νύκτες μαγευτικαὶ καὶ ἀπολαυστικαὶ γλυκαίνουν καὶ ἀνακουφίζουν τὴν πρώτην, νύκτες

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ παραδόσαντες εἰς τὰ Γραφεῖα μᾶς τόμους τῆς ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑΣ πρὸς βιβλιοδέτησιν ὅπως φροντίσουν διὰ τὴν ταχεῖαν παραλαβὴν τῶν, παρουσιάζοντες τὰς εἰς χεῖρας τῶν σχετικὰς ἀποδείξεις.

γεμάτες μάγια, φεγγαρόλουστες τῶν παραμυθίων τῆς Χαλμῆς, τὴν δευτέραν.

Τόσον εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἄμμος, δρομάδες, ἀγριόμορφοι βεδουῖνοι καὶ τρίχιναι τσαντήρια μὲ ὀλίγα κατοικίαι, ἀποτελοῦν τὴν σκηνοθεσίαν εἰς τὰ μακρυνὰ τοπία, μέχρι τῶν ὁποίων δὲν φθάνουν τὰ νερά τῶν ποταμῶν τῶν.

Ἀπαράλλάκτους εἰκόνας μᾶς παρουσιάζουν καὶ αἱ ὄχθαι καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, τὰς ὁποίας στολίζουν ὁμοίως πλινθόκτιστα χωρία μὲ βρωμερὰ στενοσόκακα ἡ πολίχιναι καὶ πόλεις μὲ σκεπαστὰ «παζάρια» μὲ μικρομάγαζα, μὲ καφάσια, μὲ τρουλωτὰ τζαμιά, μὲ μιναρέδες, μὲ μεζάρια, μὲ τάφους σέληδων καὶ μὲ δάση ἀπὸ καταπράσινες κουρμαδιές. Ὁ ἴδιος ρυθμὸς τῶν ἰθαγενῶν καφενειῶν μὲ τὸ ἴδιο ραχάτι ἀναπαύομενοι σὲ ξυλίνους καναπέδες, καπνίζοντες τσιμπούκια καὶ νηργυλίδες καὶ ἀργομετρῶντες μεγάλα κομβολόγια οἱ ἰθαγενεῖς τῶν

θαμῶνες, διαφέροντες μόνον εἰς τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, οἱ ὁποῖοι ἐξ ἴσου ἀρέσκονται εἰς τὰ κύμβαλα, τὰ σείστρα, τοὺς ζουρνάδες καὶ τοὺς αὐλοὺς, τὸν χορὸν τῆς κοιλίας, τὸ χάσις καὶ τὰ τραγούδια τῶν ραψωδῶν. Μὲ τοὺς ἰδίους καθ' ὁδὸν ὁδουρμούς κηδεύουν τοὺς νεκροὺς τῶν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ καὶ μὲ τὸν ἴδιον τρόπον περιφέρουν εἰς τοὺς δρόμους φορτωμένα ἐπὶ καμήλων τὰ προικία τῆς νύμφης καὶ ὁδηγοῦν τὴν νύμφην εἰς τὸν οἶκον τοῦ γαμβροῦ, δηλαδή μὲ μουσικὰ ὄργανα καὶ χαρμῶν συνουσιᾶν ἀλλαγαμῶδες ὅπως περιφέρουν μὲ τὴν ἰδίαν πομπὴν καὶ τὰ παιδάκια τὴν ἡμέραν τῆς περιτομῆς τῶν. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ τρώγουν μὲ τὰ χεῖρα, τὰ ἴδια περιτομῶν φηγντὰ—ὅπως καὶ ἀπομάσσουν μὲ τὰ χεῖρα τὶς μύτες τῶν.—Εἰς τὴν ὑπαίθρου χωρὰν φελλάχοι καὶ φελλάχιες μελαχροναὶ καλλιεργοῦν τὴν γόνιμον γῆν μὲ ἄροτρα τοῦ Ἀβραάμ ἡ ἀντλοῦν νερὸ ἀπὸ τὰς ὄχθας μὲ πανάργα χεῖροκίνητα ἢ ζωοκίνητα μέσα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας ἢ βόσκουν ἀγέλαδες καὶ βουβάλευς εἰς τοὺς πρασίνοὺς κάμπους τῆς Μεσοποταμίας. Φελλάχοι καὶ φελλάχισσαι μελαχροναὶ—μὲ κατὰ τὴν ὁλίγον διαφέρουσιν—σκάπτουν

ΔΑ-ΘΑΓΚ.—Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ δρεπάνι.

[Πινακοθήκη Jate Λονδίνου]

ακούραστα ή αντίστοιχ νερό με δερματίτιδες σάκχους, με μαγκανονήαδα, και άλλα άρχοντα συστήματα ή βόσκουν άγέλεδες, ως έκείνας του ένυπνιου του Φαραώ, εις τας γραφικώς πεδιάδας της Αιγύπτου. Παιδάκια θεόγυμνα και βρωμερά, που φωνάζουν την λέξιν «μπαξί» εις τούς διαβρτικούς ξένους—έδώ—τά ίδια θεόγυμνα παιδάκια φωνάζοντα την ίδιον λέξιν και εκεί. Άραβική γλώσσα έδώ, άραβική και εκεί με τό απαραίτητον τοπικόν της ιδιωμα έκαστη.

Αυτό/θονες άραβόφωνοι, χριστιανοί, μονοφυσίται—οί Κόπται—άπόγονοι των άρχαίων Αιγυπτίων, μεταξύ των μουσουλμάνων της Αιγύπτου—αυτό/χθονες άραβόφωνοι χριστιανοί, μονοφυσίται και Ιακωβίται, οί Χαλδαίοι—άπόγονοι των άρχαίων Βαβυλωνίων, μεταξύ των μουσουλμάνων της Μεσοποταμίας.

Και ή Μεσοποταμία και ή Αιγυπτos υπήρξαν μητέρες των άρχαιότερων πολιτικών και κοινωδών των άρχαιότερων θρησκειών. Ίερών έμβλημα της Μεσοποταμίας ήτο ο περσικός Ταυρός, ιερών έμβλημα της Αιγύπτου ήτο ή Σφίγξ, ή οποία είνε είδώς περσικός ταύρος με κεραλιν ανθρώπου. Και ή μία και ή άλλη έφύερον τά παλαιότερα συστήματα γραφής, ή Αιγυπτιακή τά Ιερογλυφικά, ή Μεσοποταμική τά σφηνοειδή. Και των δύο συστημάτων α κλειδές έμενον άγνωστοί επί πολλούς αιώνας. Την άνακάλυψιν της μιάς ήκολούθησε μετ' ου πολύ ή άνακάλυψις της άλλης.

Εις την άρχαιότητα ή Μεσοποταμία είχε 2 πρωτεύουσας, την Νινευή και την Βαβυλώνα. Και α δύο ήσαν περιφρομη διά την ισχύν, τά πλούτη και τά μεγαλεία των. Δοά ήσαν και αί άξιολογότεραι πρωτεύουσαι των Φαραώ, ή περίφρομη Μέμφις και αί περιώνυμοι Θήβαι, τά θαυμάσια μνημεια και τά πλούτη των οποίων έπροκάλουν τον θαυμασμόν του τότε κόσμου. Σήμερον δέν βλέπει τις εις τας θέσεις και των μόν και των δέν, ει μ η οικη τρά έρείπια, γώμισα και λίθους και την ζωήν μη τολμών να φοιλήσιν πλησίον των. Την νεκρήν υιγήν, που βασίλευε εις τας άλλους κοσμοβρδείας και άκμασιότας έκείνας μεγαλοπύλεις ταράτουν σήμερον αί σκαπάναι των έρευνητικών άρχαιολόγων και τά βήματα των περιηγητών. Πόσον ά κόμη περιεργον τό γεγονός, δει και αί δύο χόροι άπέκτησαν νέας πρωτεύουσας επί νέων θέσεων, ή μία τό Κάιρον και ή άλλη την Βαγδάτην και ότι Άραφ Χαλίφης ίδυσε την μίαν Άραφ Χαλίφης και την άλλην!

Πράγματι αί Ιστορικοί περιπέτεια της μιάς χώρας δέν διαφέρουν πολύ των της άλλης, διότι σχεδόν κοινοίς είχαν τούς ξένους έπιδρομείς, εις τους οποίους έπελάτουν κατά καιρούς: Έλληνες, Έσθονες, Ρωμαίους, Βυζαντινούς, Άραβες, και Τούρκους.

Και ή Ιστορία των εξακολουθεί να είνε μέχρι των ημερών μας όμοιομορφος, διότι βλέπομεν ότι και αί δύο χώραί άπολυτρωθείσαι της ατέλης δουλείας, της Τουρκικής, καίτοι εις διαφόρους έποχές, έτέθησαν κατά περίεργον σύμπτωσιν υπό την προστασίαν της ίδίας Ευρωπαϊκής Δυνάμεως, της Άγγλιας, και άπέκτησαν κατά τον Μέγαν Πόλεμον άμφοτέροι ίδιον τον άνάτολιν άρχοντα, με τον ίδιον τίτλον, του «Σουλτάνου».

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

* Άκουσε φίλε Μ. Κάτζ. Ύπάρχουν μερικοί άρχοντες της άγνοίας ξεπετιώνται με μιάς χωρίς να λογαριάζουν τον κίνδυνον της γελιοποίησης. Δέν εισαι άπ' αούτους βέβαια! αλλά δά μιάς κάνης τη χάιν πούν στείλεις και πούν άποφοσίσης να βγής λίγο στη φόρα να δείχνεις οφ κανένα φίλο σου κάθε γράφισμό σου και να τον ωριζής: «τι λες να στείλω ή να μη στείλω άκόμα;» κ' έκείνος λίγη καλαισθησία, λίγο κριτικό μυαλό άν έχη, λίγη ελκρινεία και άγάτη προς έσένα θα σ' ή πη άμέως: Ναι ή όχι! Θέλεις ο φίλος αυτός να είμαι σε έμεις; Πάει καλά. Σου λέμε λοιπόν ότι πρό πάντος, ποιήσι σήμερα θα πη, διατύπωσης κάποιος ιδέας και κάποιον αιδθμάτων και πρό πάντων κάθε πράγματος που ο πεδός λόγος δέν μπορεί να τό έκφράζη ή άν τό έκφράσθω τό κάνει πελδ και τό άσχημαί. Τό τί είδες ο' ένα περίπαιτο, ή στο θέατρο, ή στο στάδιον είνε άντικείμενον μιάς παιδικής έκδόσεως, γιά ένα παιδί δημοτικού σχολείου. Γιά να τό κάνης ποιήμα πρέπει να βγής τό άπόσταγμα του άνθους, την έσώδιαν και να μιάς την προσφέρης. Δέν βγαίνει τίποτε άν μιάς περιγράψης τό άνθάκι. Συνεννοηθήκαμε λοιπόν: Άμα μπορείς—και ου καί δ'καθένας να αισθανθήτε αυτό τό καί τι σου δέν περιγράφεται, και δέ λέγεται και όμως βγαίνει από τά πράγματα και τη ζωή, τότε δά λέμε και δά σου τό πούμε και σένα.

Κ. Θεοφίλ. Καλά τά κατάφερες τώρα. Χαιρόμαστε που δά βγής και συ, μαζί με τόσους άλλους

άπ' τις σελίδες μας ένας καλός στιχουργός ίσως άργότερα και ποιητής!

Κ. Στεφ. Μπόλ. Τό «Παιδικό όνειρο» είνε με άρκετή λεπτότητα και ευγένεια γραμμένο. Με λίγη προσοχή και ύπομονή άκόμα μπορούσες να γίνης τέλειο και μορφικός. Μά και έτσι μιάς άρσεν άν και σε μιά δυό φράσεις μιάς μίμης παρόμοιο θέμα γραμμένο από άλλους... Θά βρής τη θεούλα του χαμιά μέρα. Τό άλλο δέν μιάς δίνει την έννοια εύκολα και οί λέξεις δέν είνε στη θέσι τους όσο θα πρέπει. Η Ρούλα σου πολύ καλή, Έχεις αισθημα, φαντασία και ποιητική διάθεση αληθινή. Σου σφίγγουμε με πολύ χαρά τό χέρι. Άρκεί να σταθής σ' αυτό τό είδος και να τηρήσης την αυτή χαριτωμένη άφέλεια στην έκφρασι και να μη σε παρασύρής και σένα ο μοντερνισμός και ή άρλομυποειδής άπομίμησης κάθε είδους νοοτροπίας και αισθημάτων.

Κ. Καραχ. Πολύ βελτισμένο τό δικό σου! δά μπορούσες να τό κάνης άφελότερο και πιο αληθινό. Έπειτα έκείνα τά συμπληρώματα—ναί—έξερε τό και πές πως δέν έχουν άλλο σκοπό παρά να γεμίζουν στον στιχόχω χωρίς λόγο, παρά μόνο και μόνο γιά να συμπληρωθούν οί συλλαβές. Κατάργησέ τα! πέταξέ τα και ξανάγραφέ τό.

Κ. Άντ. Έπειδή μιλούμε σε σχηματισμένον πιά στιχουργόν—του λέμε την αλήθεια!—τό ποιηματάκι, Μισό, έχεις αβή τη φράσι «Τις νύχτες της, τις άχρες». Κόττοξέ μόνος σου τί κακοφρονιά. Τέσσερα, τις-τες-τις-τις στη γραμμή. Δέν συγκρίνεται με τό άλλο σου τό προηγούμεν.

Περ. Βαλχ. Τό «Ήσαι άνθος» μιάς άρσε γιά την άπλότητά του. Τό «Οί τραλοί» όμως είνε πολύ μπλεγμένο και τραβηγμένο και δά μπορούσες να τό καταφέρης να βγαίνης πιο άβίαστο και φυσικά και άπλό τό νόημα άφού μάλιστα είνε χωρίς ρίμα κ' έχει πλειότερη έλευθερία στην φράσι και τη λέξι. Έν τούτοις σου λέμε ότι οί στιχός σου πηγαινει πολύ καλά και ή τεχνική μορφή γίνεται όσο πάει άσχημη.

Κ. Εύάγ. Πονάγ. Ό γνωστός σου και γνωστός μου και γνωστότατος ποιητής είχε δικήν γιά δι σου είπες. Έχεις μιά ιδιαιτερή χάρι στην έκφρασι και μιά γλυκύδα στη διατύπωσι που τό μουάξεις άσκατά. Μην τό παραζητῇς όμως αυτό. Κάτω άπ' τη σκιά του δέν μπορείς να άναπτυνθής και να έυδοκίμησής. Ζήτησε να βγής άνεξάρτητα προς τό φως και τη μέρα με δική σου παντιέρα Δέ σου λέμε—πως είπαμε γι' άλλους—δύι μίμηςαι καθ' όλα, αλλά σου συιστώμεν να μην παραπηρεάζεσαι ούτε από την στιχουργίαν του, ούτε από την ψυχική του διάθεση, ούτε από την τεχνικότητα του. Έμένα μού είνε ιδιαιτερώς συμπάθη ή γλυκύτάτη ποιησί του, τό αισθαντικό τραγούδι του, και οί φράσεις στιχός του. Άλλά δέν θέλω οί νέοι να έπηρεάζονται από κανένα. Θέλω να μιάς παρουνισάσουν έντελώς δικούς τους με τη σφραγίδα τη δική του! πως και έκείνοι που έγραψαν πριν άπ' αούτους είχαν τη δική του. Είμαι δύσκολος. Τό παραδέχομαι! αλλά τό κάνω γιά τό γενικό, γιά δόλη που πρωτοβγαίνουν. Κάτω ή μίμηςαι. Κάτω ή αντίγραφή! κάτω τό βελτισμένο, τό στρυνφό, ή άρλομυπα, τό άκατανοήτο. τό ψευτομοντέρον. Δέν τό λέμε μιάς σένα, έπαναλαμβάνω. Κάποιο όπό τό τρία θα διαλέξουμε και θα τό παρουνισάσωμε.

Κον Των. ΠΑΛ. Έκτός από τη Ναπολιτάνα, τό άλλα σου δύο δείχνουν ότι έχεις πάρει τον καλδρόνο και άν μιάς ρωτῇς, κίτ' ας να μη βγής. Μάθε να περπατάς λίγο πιο άναπτυκτικά και φυσικότερα. Σου λέμε την αλήθεια δι μπορείς να γράφης καλά. Θάρρος και έμπρός!

Κον Ίωαν. Μπενεξ. Σας ευχαριστούμε. Είνε πραγματικά πολύ ένδιαφέροντα. Ένα πράγμα μόνον έχουμε να παρακαλέσουμε. Χρειάζεται α-ποια προσπάθεια και κόπος να γίνουν ούποτελή διηγηματάκια. Μέσα στο καθένα να υπάρχη τό έθιμον, ή παράδοσις, τό τραγούδι, με τρόπο που να μη φαίνεται ότι έγρόφηκε τό διήγημα έπίτηδες γι' ου ά, τότε έχουν χάρι. Κόττοξέ στον Παπαδιαμάντη, στον Καρκαβίτσα πως περνούν από μέσα τόσα πράματα, χωρίς να φαίνεται ότι μιλήκει έπίτηδες. Έτσι καθώς μιάς τό στείλεις, πρέκει να βάλουμε χωριστά τό δημοτικό τραγούδι, τά οποία πιάτουν τά τρία τέταρτα του όλου. Δέν συμφωνείτε; Γιά σκοπεθήτε να κάνετε μιά σειρά ίσοφωδίες μακρές γιά γάμους, γιά βαφτίσια, γιά χορούς, γιά έξοδια κτλ. κτλ. Θά είνε μικρά και ζωηρά και γεμάτα και εύχάριστα στο διάβασμα χωρίς να κουράζουν τον άναγνώστη. Άν πάλιν έχετε άλλη ιδέα τότε δά δημοσιεύσουμε μόν τό τραγούδι.

Sine Nom. Έπιγράμματα λέγονται αυτά. Δέν πρέπει όμως να λένε κοινοτυπίες και χίλιες-ποικίλα πράγματα, πρέπει γιά τη συντομία που έχουν να ίκανοποιούν τον άναγνώστη με άλλο τρόπο. Τελειότητα στιχόν, πρωτότυπος ιδέας. Όχι ύψος διδοκτικόν ούτε που ο φιλοσοφικόν. Είνε δυσκολότατο τό είδος κ' ας φαίνεται εύκολο.

Αημ. Κλειδ. Τό Πρίν άπ' τό χωρισμό, δέν είνε

δόχημο, και ως ρυθμός και ως στιχός. Κάπως οί τελευταίοι στιχοί, λίγο υπερβέβηκαν στο νόημα. Ίδέ τό μόνος σου. Τό άλλο όμως «Σελήνη» δέν είνε πετυχημένο. Γό όνειρο είνε τό μόνο πράγμα που δέν έχει μονομία! Η έπιστολή γιά την τέχνη, καθώς λές, χορίζε και γιά σένα. Άφενά-διαστο τίποτε δέν υπάγεται στον κόσμο ούτε στην τέχνη άν τό κατορθώναμε... δά τραλλιόμαστε!

Κ. Μητσ. Τώρα είναν θάλασσα που άνακατέυτηκε κ' ο Μολιέρος! τί είχε πεί και τί είχε γράψει ο εύλογημένος γιά τις «Precieuses». Τί έτράβηξαν και του λόγου τους. Έμεις όμως περιμένουμε τό έργο τι θά είνε; Μακριά από αισθηματολογίες και τά ταιαυτά, γιάτι θά τό γυμνήσωμε άγρίως. Ελκρινεία πρό πάντων. Τί βλέπει, τί αισθάνεται, και πώς κρίνει και πώς μιλά γιά τη ζωή σε μιά έπαρχία μιά δυνατή πένη κάποιος κυρίας. Έ... και τί μπορούσες να γράφης! Ψάξετε, κυνηγήστε, άνακαταλύστε, και θά βρήτε. Περιμένουμε άνυπομονός. Να μην περιλάβετε όμως ούτε γέροντες ούτε γρηές έκεί μέρα, ούτε μελαγχολικά πράγματα!

Ο ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΔΙΣΦΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

B 886	b 59	άντι σύνθεσις άνάγν. σύνθεσις	
»	»	» 18	» κηρία » κηρία
»	»	» 87	» βελτιωθή » βελτιωθή
»	»	» 889	» 53 » verunsichung άκρίαν. Verunsicherung
»	»	»	» 8 » verur » Verur
»	»	» 689	» 54 » σκωτισμο » σκωτισμο
»	»	» 709	» 96 » μικρά ή μέτρια » μικρά ή μέτρια
»	»	» 51	» τμημάτων, έ » τμημάτων. Έν
»	»	» 718	» 59 μετά τό τμήσιος » μέσος
»	»	» 54	» άντι 171 » 171
»	»	» 765	» 21 » Σιδανού » Αδιδανού
»	»	» 799	» 3 άνάγν. διακοπή του, ο Μάμας Άντιανός
»	»	» 80	» του θέμου Άντιανός
»	»	» 29	» άντι παύσημον άνάγν. άριστεύ

ARTHUR O' SHAUGHNESSY

ΤΡΙΑ ΛΟΥΔΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Ι. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ *)

Χαρήτε, άδελφοϋλες μου, χαρήτε, καμαρώστε γιά την καλή σας έκλογή που, άδύνατες παιδιόλες μ' άνδρας γερούς και δυνατούς λεβέντες ζευγαρώσατε. Όπως τό κλήμα άδύνατο, άδύνατες μικρούλες, πάνω οδ έντρον δυνατό σκαλόνει του, και οί φράσεις στιχός του. Άλλά δέν θέλω οί νέοι να έπηρεάζονται από κανένα. Θέλω να μιάς παρουνισάσουν έντελώς δικούς τους με τη σφραγίδα τη δική του! πως και έκείνοι που έγραψαν πριν άπ' αούτους είχαν τη δική του. Είμαι δύσκολος. Τό παραδέχομαι! αλλά τό κάνω γιά τό γενικό, γιά δόλη που πρωτοβγαίνουν. Κάτω ή μίμηςαι. Κάτω ή αντίγραφή! κάτω τό βελτισμένο, τό στρυνφό, ή άρλομυπα, τό άκατανοήτο. τό ψευτομοντέρον. Δέν τό λέμε μιάς σένα, έπαναλαμβάνω. Κάποιο όπό τό τρία θα διαλέξουμε και θα τό παρουνισάσωμε.

Την θεική κερισσοτασία, τό μέτοπα τό καθαρά κ' σαν τον ουρανό πλατείαι προτίμης ή καρδιά σας! τά μάτια σας μαγέψανε τ' άστραφτερά και τοιμηρά, και τώρα τούς χαϊδεύετε με την γλυκιά ματιά σας να μαρμάσει, σαν σκηνώνονται να πένουν σιδερένια με λίγα νάξια δώσατε την τριφ ή καρδιά σας σε παλληκαρία σαν αυτά κ' απ' όλους παινεμένα.

Έγώ ή κακοροϊμικά δέν πήρα παλληκαρία, νάνε σαν άντρας δυνατός! δυό μάτια μόνον είδα γλυκά οδ πρόσποιο χλωμό, και πήρα βερεμιά, τοίχες γλυκό χαμόγελο, σαν φεγγαριού άχτίδα, πονοι οδ τάφον μάμαρο. Στον γάμο μου κοιμάρω: ο θάνατος! μιάς πάντρεψε—κατάχλωμο τον είδα, σαν να σκεκόντασε γαμπρός στο πλάι μου ο Χάρος.

Τό μπράτσο του τ' άδύνατο—έσκουράι να παίρνω—α' άρσε να στηρίξει στο μπράτσο μου τό δυνατό! τό έκανεμένο και χλωμό τον πρόσποιο να γέρη! πότε γλυκά στον ώμο μου, πότε στο στήθος τό έσώτο. Σάν τον κρατούσα δυνατό—άλλομουν!—θα αρροθόα πως την ψυχή του δυνατό στα χέρια μου κρατώ, πως να γελώσω και αυτόν τον θάνατον μοροδού.

Του βρήκα γιά τό χέρι του τό μένος τό θερμότερο έδώ στο μένος της καρδιάς. «Τι σκέπταις, μικρό μου; μή—ως θαρούς άγάπη μου, πως θαύρης φρασιότερο, πως έχη ο Χάρος πιδ ώμορφο στήθος άπ τό δικό μου;» Μ' άπάντησε μ' ένα φίλι στα χείλη έκανεμένο, κ' αιδανήθηκα τό χέρι του—οί καιρο ριζικό μου!—να πέφτη έδώ στο στήθος μου νεκρό και παγωμένο. (Από τό άγγλικό)

ΔΗΜ. ΣΤΑΝΣ

* Ο Βιογράφος του τον όποιον έχει υπ' όψην δέν μιάς λέγει τίποτε περί του τίς ήτο ή Ι. Γιαννούλα και δέν έπεσκέφθη ποτέ την Ελλάδα ο ποιητής.

Σ. Μ.

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ
ΠΡΟΣΟΠΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΑΓΚΑΚΗΣ

Γεννήθηκε τον Αύγουστο του 1891 στην Έρμουπόλη της Σύρου, πρώτο παιδί του Κωνσταντίνου και της Άγγελικής Μαγκά-η, τό γένος Μαυρογένη, από την περίφημη στη Νεοελληνική Ιστορία ήγεμονική οικογένεια των Μαυρογενών. Από τον πατέρα του είνε Κρητικός, από τή Χανιά. Ο παππούς του Έρμανουήλ Μαγκάκης, ήταν έακουσμένος στην εποχή του Διδασκαλος του Γένους στη Σύρο, όπου είχε δικό του εκπαιδευτήριο.

Εσπούδασε στο Πανεπιστήμιο Φυσική και Χημεία, χωρίς όμως να έξασκήση στα σοβαρά την έπιστήμη του έκτός από λίγο καιρό στα Μεταλλεία του Όρσοπου, όπου του είναν γραφτό να βρής και τό θάνατο, στις 21 του Οκτώβρη 1918 από γρίπη. Έπέθανε καθώς βλέπομε νεώτατος, σε ηλικία μόλις 27 χρονών.

Η κυριότερη ένασχόλησι όλης της λιγύχρονης ζωής του, είναν ή Φιλολογία και ή ποίσι. Θερμμένος με τό γάλα και τό μέλι της Έγγλέζικης Μούσας υπήρξε και ως άνθρωπος και ως ποιητής ένας λεπτότατος έσπε με βαθειά γνώσι του Όραλον και του Καλού και με άπειρη μόρφωσι. Σπάνια με βρής κανείς σήμαρ νέους με τη θετική μόρφωσι του Μαγκάκη. Την Άγγλική Ποίησι την έπαίξε στα δαχτυλά. Είχε έκδόσεσι ποιητική μεταφροσι μερικών από τά «Περύφημα συννετα του Σαίεπλη»—δπως έιτελοφόρησε τό βιβλίο αυτό—και στη σειρά των έκδόσεων της Φιλολογικής Κυψέλης τις «Έκλεκτές σελίδες» του Όσκαρ Ουάιλντ με τον άρεκτά διαφωτιστικό πρόλογο του Charles Crolleau. Έργαζότανε στα ζωντανάτα φιλολογικά περιόδια της Έποχής του («Νέα Τέχνη», «Πυρρός») δίνοντας ως έπί τό πλείστον μεταφράσεις Άγγλων Λυρικών και σπανιότερα ποιήματα δικά του. Είνε ο πρώτος που μεταφράσε στη γλώσσα μας στιχούς του φημισμένου Άμερικανού Ποιητή Walt Whitman («Ύμνος στο Θάνατο-τραγούδι») καθώς είνε ο πρώτος που μιάς έδωσε σε γλαφυρό δεκαπεντασύλλαβο και στη δημοτική δλό-ληρες ποίσεις από τον «Ιούλιο Καίσαρα», τον «Βασίλεα Ίωαννην» και τον «Ριχάρδο Γ'» του Σαίεπλη. Γιά τό δαιμόνιο Άγγλο δραματουργό είχε γραμμένα μιά μεγάλη μελέτη που παρμένει άνέκδοτη.

Δύο χρόνια μετά τό θάνατόν ή μητέρα του νομίζω, έβγαλε σαν είδος φιλολογικό μνημόσυνο στο παιδί της, ένα τομάκι από 130 σελίδες όπου σ' αυτό περιέχονται όλα τά Λυρικά πρωτότυπα ποιήματα του Μανώλη Μαγκάκη, «μεταφράσεις των έμμετρον ποιημάτων, κατ' έκλογήν, των έξοχότερων Άγγλων και Άμερικανών ποιητών» και μεταφράσεις πρώτων από τά δράματα του Σαίεπλη, που άναφέραμε. Τό βιβλιαράκι αυτό στείλεται με σέκτο του Μαγκάκη από τον Άμερικανό ζωγράφο Παύλο Σουόν και με δύο σύντομα σημειώματα του Χαρίλαου Παπαντωνίου και Ίωση Ραφτόπουλου, που, γιά να λέμε την αλήθεια δέν μιάς, βοηθάνε και τόσο στη ζωντανή άπεκνόνισι της μορφής του.

Η χάση του Μαγκάκη άλλωστε είνανε δλόκληρη χυμένη στην κουβέντα του, σιδ χαμόγελό του, τό άλλοτε άθωο και άλλοτε σαρκαστικό στο πνεύμα του τό έξυπνο, τό σπριτόζικο, τό χαριτωμένο. Υπήρξε φίλος μου στενωδένος ένα φεγγαριό δλόκληρο της ζωής μου, την έποχή ίδιος του Άποκλεισμού, και μαζί του είχα περσίσε ώρες αλημονήτες πότε, τις περισσότερες φορές, στο καφεενδάκι του Κλαυθιούνα, πότε σε καμιά ταβέρνα της Πλάκας, και κάποτε στο Κοτασίον στο Πασαλάμιν, όπου πηγαινίαι και βρίσκαμε τον άγαπημένο των Μουσών, Αάμπρο Πορφύρα. Κ' οί τρεις τότε κοινωνούσαμε από τ' άγιασμένο δισκοπότηρο της πιδ γνήσιας Λυρικής Ποίησις, που είδαν οί Αιδώνες, και χανόμαστε σε κοιβεντες άτέλειωτες πάνω στους άθάντους κόσμους των Σαίεπλη των Σέλλεϋ, Μπάυρον και Κήτς. Πολλές φορές τύγανε να μην προσταίνουμε τό τελευταίο τριώνιο του Φαλήρου και να ξεμερωνόμαστε, συζητώντας.

Όπως τό είπα και παραπάνω, ο Μαγκάκης είνανε μέγας, όχι στο έργο του, τό έλάχιστο δημοιονήρο, (άν έξαιρέσουμε τις μεταφράσεις), αλλά στο λόγο του, στο ύψος και στο σχηματισμό που έδινε σε κάθε του λέξι. Μορφωμένος, με άρεκτό γούστο, μά δύσκολος, τρομαχτικά δύσκολος, έκανε χάιν να άναλύη και να επικήνη συγχρότερα τό έργο των άλλων. Λίγοι γλυτώναν από την κριτική του τοιμπίδα και πολλοί, κατά βάθος, τό έξοφ, ούτε να τον άνεχόντασε μορούσανε. Ίσως σ' αυτό να συντελούσε κ' ένα άορισμένο βίσιο του νέου μας Ποιητή, που βέβαια έμειε τό παραβλέπουμε μπουστά στην άναμφισβήτητη καλ τεχνική και πνευματική καθ' όλα ίδιουσυχροσία του.

Τά ποιήματα του δέν έσκέφθηκε ποτέ να τά παρουσιάσει ως ποιήματα τεχνητά, αλλά τάγραφε

ως ποιήματα άνθρώπου ευγενικού και αισθαντικού που ήθελε άποτραβηγμένον να πάσχη και να υποφέρη αληθινά και μουσικά. Ύπάρχουν όμως άνάμεσα τους μερικά τετράστιχα έπιγραμμάτια που θ' άξιζε μιά την αλήθεια να μη λησμονηθούνε. Είνε αυτά ή «Παγά Λαλέουσα» του Μαγκάκη.

ΓΑΥΚΟΧΑΡΑΓΜΑ

Καθώς κατά τον Ύμνιτό, χοράζοντας ροδίσει, λές ο Ουδανός πως γύνεται τό μούτρο μου μανιά, Κι ως να ντυθή τό γαλανό της μέρας, μάς χαρίζε Γυνή την όμν του Άπειρον, σαν άλλη σάρκα θεία.

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Δίν έπαράθηκε τ' άρχαίο σφεράνι σου, ο Έλλάδα, Γιατί πλεγμένο σου είναν με τ' άνθη της Ίδρας. Η καρχαρία που τοιάκιαζε την πρώτη μορφοδα Σκορπίση μπρος στο θερμό φως μανής Έλλάδας νέας.

Και τό άκόλουθο τετράστιχο στο θάνατο του

Μανώλης Μαγκάκης
Σέκτο του Άμερικανού ζωγράφου Παύλου Σουόν.

Στέφανου Μαρτζώκη, του οποίου υπήρξε καλός φίλος και πιστός μαθητής.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

Σγά-σιγά τον φέραμε στο ακοινοτό του μνήμα, πούφρεγγε μπρος στη μαύρη του ζωή, που άπαράτοισα, κ' αν ούτε πείργο απανού σταγό δέν έχει κέημα, κέημα της δόξας έμνε που τόσον άγαπώσα.

Η έπίδρασι του Μαγκάκη από την Άγγλική ποίησι είνανε καταφανιστάτη, στα κάπως μεγαλείτερα ποιήματά του, όπως δά και σ' αυτά τά όλη γόστιχα.

Τό παρακάτω λ.χ. τετράστιχο γιά τον Μαρτζώκη μιάς φέρνει στη μνήμη και παρόμοιο του Μίλτωνα γιά τό Σαίεπλη.
Χρόνια, καιροί και κάποι και φροντίδες του Σαίεπλη ένα μνήμα δέν έχιαν. Μά θύπταναν γι' αιδών οί Πυραμίδες Της Φήμης Κληρονόμος! Τό μνήμαίο που άδύναμα τά χέρια μας δέ στήσαν τόσους μόνος άφθαστο και θείο!

Ο Μαγκάκης μεταφράζοντας τούς Άγγλους Λυρικούς (και πόσον δέν έδωσε κομματαίστες ώραιες μεταφράσεις, όπως έκείνες του Μπρόουνινγκ, Γκόλτσμιθ, Μπέρνος, Κίπλινγκ, Ουάιτερ Σκώτ, Σέλλεϋ Μπάυρον, Ουάιλντ, Πόπ, Ουίλντερ, Κόλεριτζ κ. ά.) άφουσίανε, χωρίς ίσως να τό καταλαβαίνη, πολλά δικά των στοιχεία και τούτο βέβαια όχι προς ζημία του. Τά «Σφαφαίρι» λ.χ. τό καλύτερό του ποιήμα, έχει όλα τά χαρίσματα της Άγγλικής λυρικής Μούσας, τη διαύγεια, τη λιτότητα, τό στίγνισμο και τό δέσιμο του ρυθμού μαζί με την επαναλήψι του τετάρτου στίχου σε όλες τις στροφές, όπως συναπαντιέται σε ποιήματα του Τέννυσον και άλλων συγχρόνων Λυρικών. Και άκόμα έκείνη ή θεική απλότης των Άγγλων, και στα βαθύτερά τους, τά φιλοσοφικότερα ποιήματα δέν φαίνεται να είνε άγνωστοι στην ποίησι του Μαγκάκη. Άμποτε και ο νεώτερος να παρναν άπ' αούτους τά διδάγματά τους, άφηνοντας στην μπάντα μερικές Σχολές και τάσεις, που δέν προσαρμόζονται ούτε στην ποίησι μας, ούτε στην Έλλά, ζωή και στο περιβάλλον μας, που θέλουμε να πιστεύουμε δει άγνοεί «τις τρεις έσπερες και τις θλιβερές άλλες» και ούτε ποτέ στον βίον της άντίκρουσε «γρυλίζουσ άνθρώπους μέσα σε γρυλίζες πολιτείες όπου όλα είνε κρυζα σαν... τον καπνόν ύψώνεται στον αιδέρο!» Πόσο αληθινότερη δέν είνε ή ποίησι που τη γάζει από την καρδιά!

ΤΑ ΣΦΑΡΕΙΜ

Όνειράτά μου άπόκοσμα, στον κόσμο έναρκαμένα, Καθώς έκείνα άνέγγυτα και τόσο άγαπημένα, Μορφές που πραιντίκοντο στον κόσμο τον αιδέρο, Σκλάβο με σέρενε, καθώς ή τύχτα σέρενε ή μέρα.

Όταν στη φαντασία μου κάποια τραγούδια άνθίζον, Και τοιάθω ένός μου τις χαρές του όραίου να πλημ-

μυρίζουν, Μά κ' όταν της ζωής βαθιά με τυραννά ή φοβέρα, Σκλάβο με σέρενε, καθώς ή τύχτα σέρενε ή μέρα.

Έγώ σάς γίννησα, μιά έσπε ζωή πούχτε δώσα, Πι άν ή καρδιά μου να χυνά γιά σας, έχη ματώσει, Κι αν δέν με κράζατε έσπεστη σας ή πατέρα, Σκλάβο με σέρενε, καθώς ή τύχτα σέρενε ή μέρα.

Τέτοιος με λίγα λόγια ο άλυσιμόντος φίλος. Ποιητής, όχι σπουδαίος, αλλά ποιητής αληθινός και στη ζωή του και στο έργο του! Διάνοια έξαιρετική, πλουσιολογή με μόρφωσι έπιστημονική και λογοτεχνική από τις πιο άξιοζήλευτες. Τό λαμπρό ροδόχαρμα της πνευματικής του άλξης προμηνούσε ένα λαμπρότερο μεσημέρι που δέν τό έχάρηκαν τά φτωγά γράμμάτια μας. Ζούσε κάθε ξένο ποίημα που έπαρινε στα χέρια του και τό άναδημιουργούσε με μιά δική του πνοή, σά νάταν πρωτότυπο. Ύπηρε υπόδειγμα καλού κατά βάθος και μετριοφρονος τεχνίτη:

Τι κ' αν μού στήσαν άγάλμα κ' αν με ξεχάσουν τι; Τη δόξα έγώ δέ ζήτησα κ' ουτ' έζάλα κριτή Τον κόσμο! που δσον αίσθημα Κ' αν έχη όλος κατό, Άπ' τον καιρό που άγάπησα Μές στην καρδιά μου ζει.

Στη ζωή του, βλέπετε, δέν ζήτησε άλλο από την Άγάπη, που μερικούς κόκκους της καίμε σαν μουσολύβανο στη μνήμη του,—τόσα μάλιστα που πλησιάζει να συμπληρωθή δεκαετία από τον πρόωγο θάνατό του.

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΟΝΕΙΡΟ

Ακούγοντας το παραμύθι, άποκοιμήθη στην άγκαλιά της Βάρβης ή παιδού Άννούλα.

Νάνοι, προσονομιάδες Νεράιδες, Βασίλισσες, Άρλεκίνοι, Βασίλισσες περνούν μπρος στα κλειμένα της ματάκια

ένας παλατάς κάνει τοίμης κάποιος άλλος καβάλλα σ' ένα κόκορα της γνέφης μιά κούκλα περπατεί, γλιστρά, και πέφτει.

και να, μιά πεταλούδα στα φτερά της την πέρνει, και πετά, και μακριά της ψηλά στο κοκκινοχρυσό εσγάρει.

Κ' ύστερα γάδισαν! που πήγαν! ποιος να ξέρει.

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑ

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΟΣΓΟΥΡΟΣ ΣΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΣ

Μαζί με την Έθνική μας άπελευθέρωσι καθώς γεννήθηκε άμέσως η ανάγκη της πνευματικής μας αναγέννησης, γεννήθηκε συγχρόνως και το γλωσσικό ζήτημα. Οι γραμματικοί κυρίως υποστηρίζανε κ' εκκαλλιέργησαν μία διαφορετική γλώσσα από εκείνη που μιλούσε ο ελληνικός λαός, ενώ ένα μέρος λογοτεχνών υποστήριζαν κ' εκκαλλιέργησαν τη λαϊκή γλώσσα. Οι λογοτέχνες αδιαφορούσαν για τη λαϊκή γλώσσα, οι διδάται, και κυρίως η σολωμική σχολή κ' οι διδάτοί της, σαν ένα μέσο πλουτισμού της νέας μας λογοτεχνίας και καλλιέργειας της δημοτικής μας έθεωρούσαν και τη μετάφρασι των ξένων αριστουργημάτων.

Ο Βηλαράς έμετάφρασε τη «Βατραχομουσική» κ' έδοκίμαζε να μεταφράσει το Θουκυδίδη, ο Χριστόπουλος έδοκίμαζε να μεταφράσει τον Όμηρο, ο ίδιος ο Σολωμός είχε καταπιστή με τον Όμηρο, κ' αν δεν είχαν χαθεί τα χειρόγραφα του, θα μας είχε αφήσει αριστουργηματικό υπόδειγμα για μετάφρασι των δημοτικών έπων. Οι μαθητές του είχαν καταπιστή με πλατύτερες προστάσεις: ο Πολυλάς μετέφρασε ολόκληρο τον Όμηρο, την «Τρικομία» και τον «Άμλετ» του Σαίξπηρ, κ' έδοκίμαζε ν' αποδώσει στη γλώσσα μας διάφορα λατινικά λυρικά ποιήματα: ο Τυπάλδος έκαταπιάνετο με τη μετάφρασι της «Άπελευθερωμένης Ιερουσαλήμ» του Τάσσου, ο Γλαύκος Πόντιος (Νίκος Κογεβίνας) αγωνιζόταν να μεταφράσει στη γλώσσα μας έργα της γερμανικής λογοτεχνίας, ο Μαβίλης έγνώριζε στον τόπο μας τα ινδικά θαύματα με το «Νάλα και Νταμαγιάντη», κ' ο Κάστας Θεοτόκης τότε αγωνιζόταν να γνωρίσει και ο' έμεις τα ινδικά και λατινικά αριστουργήματα με τη «Σακουντάλα» του Καλιντάσα και τα «Γεωργικά» του Βεργιλίου, τότε ν' αποδώσει τ' αθάνατα έργα του Άγγλου Εδουάρδου, ή την ελδωλική γαλήνη του «Ερμούλου και Δωροθέας» του Γκαίτε, και τότε να μορφώσει δημοτική φιλοσοφικήν δρολογία, μεταφράζοντας το φιλοσοφικό ποίημα του Λουκρητίου «Περί των πραγμάτων της Φύσεως». Μέσα σ' αυτή την εποχή, στο ίδιο περιβάλλον και στην ίδια συντροφιά ανήκει κ' ο Γεώργιος Καλοσγούρος, για τη μεταφραστικήν εργασία του οποίου θα μιλήσουμε άμέσως χαμηλότερα.

Ο Γεώρ. Καλοσγούρος καταγόμενος από οικογένεια που δεν εύπορο, γεννήθηκε στην Κέρκυρα, κ' έχει έτελειωσε το Γυμνάσιο. Νέος ακόμη έγνώρισε τον Πολυλά, κ' από εκείνον χειραγωγήμενος, έσυνέχισε τις άτομικές του μελέτες κ' έθέριε την ψυχή του με τα φιλολογικά ιδανικά της σολωμικής και πολυλαϊκής σχολής. Με την υποστήριξη του Πολυλά έστάληκε σαν έπιμελητής των υποτρόφων μαθητών του Μοντενιγυίου κληροδοτήματος που ηγαίνανε να σπουδάζουν στην Έλβετία, και τις ώρες όπου του άφινε ή εργασία του εκείνη, τις άφιερνε με ζήλο στη συμπλήρωσι της μόρφωσής του, και στη μετάφρασι των αριστουργημάτων της ανθρωπίνης φαντασίας.

Από την εργασία του εκείνη έδημοσίεψε ο ίδιος την έμμετρη μετάφρασι του «Προμηθέα Δεσμώτη» του Αισχύλου: περιοδικό «Διώνυσος» την έμμετρη μετάφρασι των Ιταλικών ποιημάτων του Σολωμού: μονάχα εκείνων που δημοσιευτήκανε στην έκδοσι Πολυλά και Κουαρτάνου: περιοδικό «Παναθήναια» την έμμετρη μετάφρασι των «Τάφων» του Φώσκολου: περιοδικό «Τέχνη» τα πρώτα και τριακοστά δεύτερο άσμα της «Κόλασης» του Δάντε: περιοδικό «Νουμάς», μαζί με μία σχετική μελέτη του Δε Σάνκτες, καθώς και το πέμπτο άσμα του ίδιου ποιήματος: περιοδικό «Παναθήναια», και τέλος μερικά σκηνές από το «Σαούλ» του Άλφριέδου: περιοδικά «Παρθενός»—1892 και τα «Όλύμπια»—1896. Έπειτα από το θάνατό του έδημοσιεύτηκε ολόκληρη ή έμμετρη μετάφρασι της «Κόλασης» και του «Σαούλ».

Σ' όλες αυτές τις εργασίες προτάζει και διαφωτιστικούς προλόγους, που όσο κ' αν δεν είναι τέλει, κ' όσο κ' αν έχουνε τρωτά στοιχεία, γιατί ο Καλοσγούρος ενδιαφέρεται περισσότερο για το νόημα, παρά για την καλλιτεχνικήν άξια των λογοτεχνικών έργων, δείχνουν όμως τον εύσυνειδητο μελετητή και τον άνθρωπο που άγωνίστηκε να προσφέρει στον τόπο του όχι μονάχα όσο μπορούσε, μα κ' άπάνω από τη δύναμή του. Άποτέλεσμα της κοινωτικής αυτής εργασίας, ήταν ο πρόωρος θάνατός του από συγκοπή.

Ο Καλοσγούρος, όπως κ' ο κ. Αντρέας Κεφαλληνός, που σε μικρότερο βαθμό και μόνο σε πρόβα, έδωσε κ' αυτός κάποιες μετάφρασεις.—Το «Θάνατο του Ιαγναδάτα» και μερικά ποιήματα του Όσκαν, είναι ο άποκλειστικός μεταφραστής που έδωσε ή μεταφραστική τάσι της πολυλαϊκής σχολής, και όλη του ή εργασία περιορίζεται,

έχτος από κάποιες μελέτες, σε μεταφράσεις και μόνο. Άπ' όσο έβρουμε, πρωτότυπο έργο δεν έδημοσίεψε. Είναι όμως άναπόρρητο πως τα έργα που μετάφρασε, έχτος από τα Ιταλικά που τα έμεταφράσε, ανήκουν στα σημαντικότερα δημιουργήματα του ανθρωπίνου πνεύματος. Ο μεγάλος τους όγκος μαρτυρεί για την εργατικότητα του, που πλησιάζει την καταπληκτικήν εργατικότητα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη. Όμως ή δημιουργική πνοή και ή γλωσσολογική δύναμη

δεν είχαν στον Καλοσγούρο άνάλογο με την ενεργητικότητα και με το ζήλο του.

Μαθητής και θαυμαστής του Πολυλά, είχε ο μόνος από τη σχολή εκείνη που δεν άνάπτει δική του προσωπικότητα. Κ' ο Καλοσγούρος έμεινε πιστός όπαδός των πολυλαϊκών αντίληψεων, τόσο των μεταφραστικών, όσο και των γλωσσικών και στιχουργικών, και για όνειρό του είχε την όσο το δυνατό πιο άρτιαν έφαρμογή τους. (Άκολουθεί)

ΔΟΜΗΝ. ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΥΛΟΥ (Έλ. Γκρέκο).— 'Η Σταύρωσις [Μουσείον Πράντε—Μαδρίτη]

Η ΓΕΝΕΥΗ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

Η Γενεύη χωρίς την Κοινωνία των Έθνών, πρό πολλού έπαψε πια να ύπάρχει. Ούτε έβρουμάδα σχεδόν δεν περνά, αφήνω πια μήνες, που να μη συνεδριάσει εκεί, μια τουλάχιστον από τις διάφορες επιτροπές, υποεπιτροπές και συλλόγους της Κοινωνίας των Έθνών. Τέσσερες φορές τον χρόνο συνεδριάζει το Συμβούλιον της Κοινωνίας των Έθνών, έπι τέσσερες εβδομάδες συγκεντρώνεται εκεί ή συνέλευσις, έπειτα, έρχονται τα πολυάριθμα ετήσια συνέδρια, τα όποια συγκαλεί ή Κοινωνία των Έθνών για τη μελέτη διαφόρων προβλημάτων, όπως της διεθνούς οικονομικής καταστάσεως, του άφοπλισμού, του πληθυσμού,

της διεθνούς βοηθείας εις καταστροφάς, της διεθνούς υγιεινής κτλ. Κ' αν δεν ήταν τίποτε απ' αυτά, πάντα ύπάρχει αυτή ή Γραμματεία της Κοινωνίας των Έθνών με τις εκατοντάδες των υπαλλήλων της εις το Palais des Nations και το Διεθνές Γραφείον Έργασίας και ή δράσις των δύο αυτών τεραστίων γραφειοκρατιών δεν παύει ούτε μια μέρα έργασίμην.

Άλλά ή Γενεύη ως πόλις της Κοινωνίας των Έθνών μονάχα τέσσαρες φορές το χρόνο έλκύει την προσοχή όλου του κόσμου, έπειτα έντελώς σβύνει από το χάρτη του δημόσιου ενδιαφέροντος. Και αυτοί οι περιηγηταί που ταξιδεύουν στη

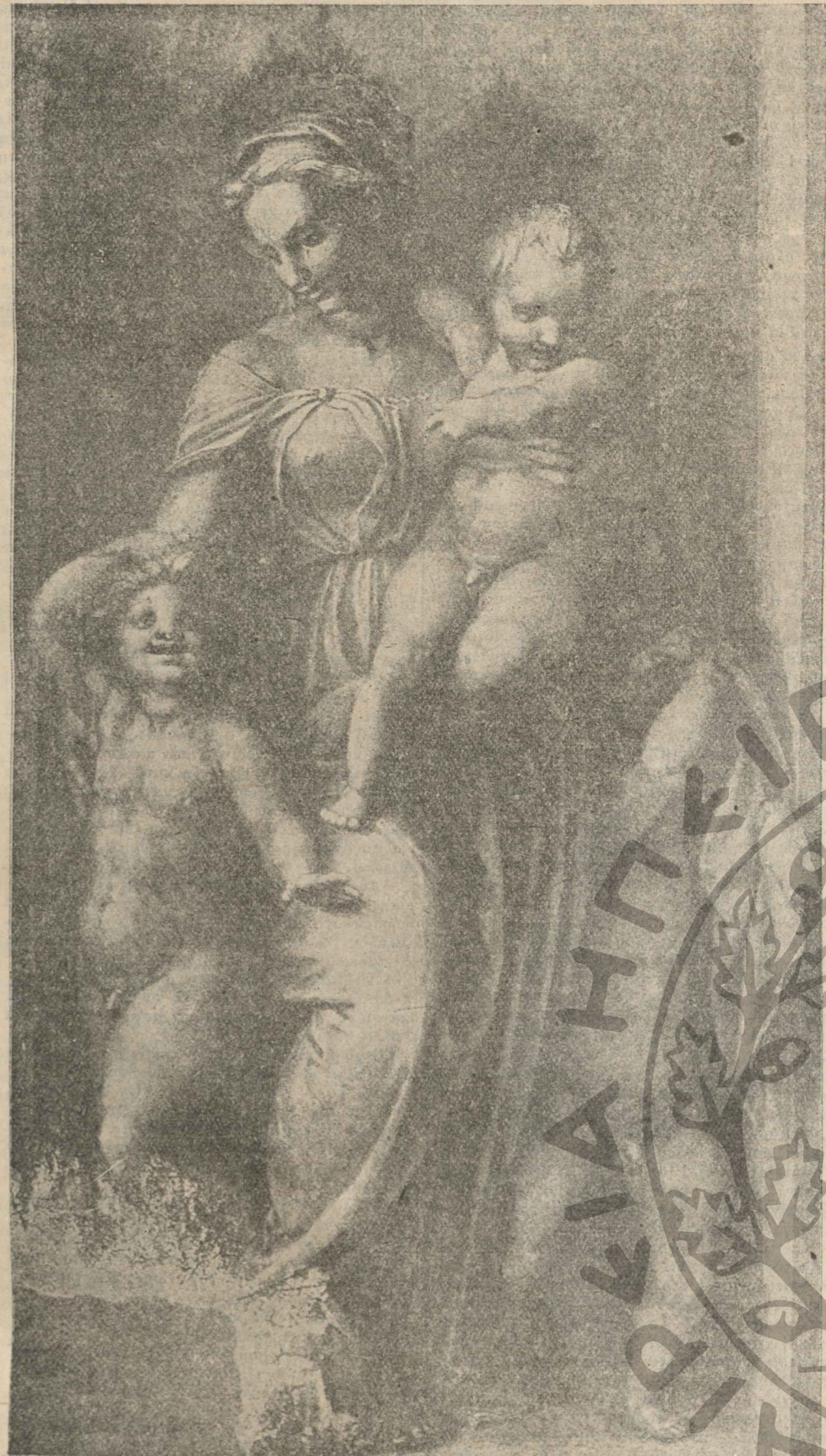
λίμνη της Γενεύης, γυρεύουν πιο πολύ το Montreux, το Vevey, το Territet, το Evian, το Ουόυ-Λαζάννη παρά τη Γενεύη, που πολύ όλιγο ίκανοποιεί το αίσθημά τους για τις φυσικές καλλονές της Γενεύης, αυτό δεν μπορούν να το άνεχθούν καθόλου οι φθονεοί Λαζαννίτες! ή λίμνη ανήκει τόσο σ' αυτούς όσο και στη Γενεύη και τη λίμνη τη λέγουν Λεμάν. Μα δε συνηθίζεται να τη λέν έτσι.

Και όμως ή Γενεύη αυτή και έξω από τις μεγάλες εποχές του έτους της Κοινωνίας των Έθνών είναι μία αξιοθέατη και χαρακτηριστική πόλις. Δεν την μαντεύει κανείς βέβαια με την πρώτη ματιά. Με την έπωνυμία πόλις του Ρουσσώ ή πόλις των όφολογών, δεν μπορεί κανείς να την χαρακτηρίσει έπαρκώς. Με την πρώτη έντύπωσι νομίζεις πως δεν είναι πραγματική πόλις. Έπειδή βρίσκεται γύρω στην άκρη της λίμνης, το κέντρο της είναι μία γέφυρα, ή μεγάλη γέφυρα Montblanc πάνω από την έκβολή του Rhône. Όταν σταθής στη γέφυρα αυτή—και τη βρίσκεις πάντα στο δρόμο σου—βλέπεις πρώτα μία θαυμάσια φυσική σκηνογραφία. Γύρω οι ολόφωτεινες προκομαίες με τις κομψές μεγαλοκατονίες των, πίσω πάνω σ' ένα λόφο ή σταχιά σιλουέτα μιας μικρής μαγευτικής μητροπόλεως, παραπίσω πάλι σταχτιά και πράσινη ή ύψηλη χαμπούρα του βουνού Salève, μακριά στον κυανούν ορίζοντα, ο γιγάντιος Ξακαρόπηκος όγκος του Mont blanc και κάτω το γαλάζιο ή πράσινο νερό της λίμνης με τους υπερβολικά διακοσμητικούς κύκλους άσπρους και μαύρους της Αυστραλίας, με τα μεγαλοπρεπή βουράκια, με τα έξωτικά μεγάλα πανιά των τεραστίων φορητήρων και με τους πολύ μεσημβρινούς πλατάνους των προκομαίων—είναι από τις συναρπαστικότερες κοινές φαντασμαγορίες της φύσεως, που μπορεί να ιδή κανείς.

Άλλά στο σχεδόν υπερκόσμιο αυτό πανόραμα δεν βρίσκει κανείς αντίστοιχη ζωή στην πόλι αυτή. Όταν δεν συνεδριάζει ή Κοινωνία των Έθνών, όταν δε σφουρίζουν στους δρόμους τα έξημεμένα αυτοκίνητα των άποστολών ή του Τύπου, ή πόλις φαίνεται νυσταγμένη, βαρεία, σχεδόν νεκρά. Πουθενά δεν περπατούν τόσο άργά και μονότονα οι άνθρωποι όσο στη Γενεύη. Οι καλβινιστάι αυτοί ρωμανοί φαίνονται σωστοί μικροεισοδηματίαι, οικονομοί άκρηφοί, πιο νυσταλέοι και λιγότεροί ζωηροί από τους άδελφούς των Γερμανούς της Βέρνης ή της Ζυρίχης. Σε μερικές έξεδρες καφενείων παίζουν δοχμήτρες, αλλά για το θεό καμιά τρά, μονάχα καλή παλιά μουσική που σημερα πιο πολύ μας νυστάζει. Σ' ό θεατρο παίζουν θέατρο από άλλα μέρη και ως έπι το πλείον έπαροχιακής άξιας, το καλοκαίρι γυρεύουν στο Kursaal ή στο πάρκο Banx-Vives έντελως έπαρχιακά (ή Γενεύη είναι ή μόνη πόλις των συνεδρίων χωρίς σημαντικό ήμικοσμο, τα προγράμματα των κινηματογράφων είναι μισό χρόνο πίσω και στις ένδεκα το βράδυ δεν ή πόλις κοιμάται. Δεν μπορεί κανείς να πιστέψει πως έχει 160.000 κατοίκους.

Και όμως δεν ήταν έντελως τυχαίο ότι ή Κοινωνία των Έθνών ήρθε στη Γενεύη. Η Γενεύη καθ' όλη την ιστορία της ήται από τις πόλεις της Βόρειας που πιο πολύ είχε σχέσεις με την πολιτική. Ήταν πάντοτε ο τόπος της έξορις όλων των άνιπολιτευσμένων από τους Γάλλους διαμαρτυρούμενους έως τους Ρώσους επαναστάτες. Στην πόλι αυτή έγινε ένα από τα μεγαλύτερα και άνοηότερα πολιτικά κακουργήματα, ο φόνος της αυτοκρατορίας Έλισάβετ της Αυστρίας. Έκει στη φραγκοσυνορία Καρούε περα από το σταθμό όπου δεν ύπάρχουν ένοχάγια και σάλες, συνεδριούν, κατοικώσας ένας άνθρωπος που από του παλαιοί ήταν ο άπόστολος των εργατικών και φαιτητικών συγκεντρωσεων. Τότες έλεγανταν Βλαδμίρ Ουάινσφ. Στη Γενεύη δε θα νύσταγε ποτέ Λεβιν. Άλλά έφόσον δεν μπορούσε να κατακτήσει τη Ρωσία, μονάχα στη Γενεύη μπόρεσε να ζήσει.

Έπειδή ζούσε πάντα μέσα σε πολιτική άτμοσφαιρα ο πληθυσμός της Γενεύης άνέπτυξε μία πολιτική διανοητικότητα περισσότερο από πόλεις ευρωπαϊκές προτείνουσες. Δεν έχει σπουδαία θέατρα και βαριέται, αλλά έχει ένα θαυμάσιο Πανεπιστήμιο και μία νέα διεθνή άνοητα σχολή. Δεν έχει πολλή τέχνη, ούτε μουσική και θεατρικά έργα, μα όλα αυτά έχει κατανήσει πολύ άσχημο το αίσθημα της, έχει μονάχα μία λαϊκή έορτή, την Fete de la Ville, και σ' αυτή είναι πίσω από όλες τις έλβετικές πόλεις. Άλλά άνοει κανείς έκει τις περισσότερες διαλέξεις το χρόνο από τους μεγαλύτερους πολιτικούς, οικονομολόγους, επιστήμονες, φιλοσόφους και έκκλησιαστικούς οητορες, παρά σε κάθε άλλη πόλι. Αυτή είναι ή ζωή της Γενεύης που ξετυλίγεται σε λέσχες, κρυφές

ΑΝΑΡΕΑ ΝΤΕΛ ΣΑΡΤΟ: Έλ.εημοσύνη

[Λούβρον Παρισιών]

ΗΒΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ

Η ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

ΧΡΗΣΙΜΑ Κ. ΝΗΤΑ

Α'. Η ΣΚΑΝΤΑΛΙΑ

Χαρά Θεοῦ εἶνε σήμερα στὸ χωριό. Τῇ νύχτᾳ τράβηξε ἕνας βοριάς· κ' ἔδωξε τὰ σύννεφα ἀπ' τὸν οὐρανό. Τόξαμε καθαρογάλι. "Οὐκ οἱ ῥάγες καὶ τὰ βουνά γύρω εἶνε σκεπασμένα, κάτασπρα ἀπὸ χιόνι. Ἄδικα θὰ γυρίζεις τὸ μάτι σου ὀλόγυρα γιὰ νάβρῃ μαυράδι ν' ἀκουμπήσῃ. Οἱ λογιμάδες ἀπ' τὰ ἔλατα κ' οἱ δεντριάδες πού στολίζουν τὰ πλάγια λές καὶ κοιμούνται σκεπασμένα κάτω ἀπὸ καμιά παγιά βελέντζα. Ἡ ἀγνάδα τῆς ζεστασίας τους βγαίνει σάν ἀνάσα ἀπὸ στόμα. Ὁ ἥλιος πρόβαλε ἀπ' τὴν κορυφ' ἂντικυρνοῦ βουνοῦ καὶ πῆγε καμιά βουκέντρα πάνω. Οἱ ζηλιάρικες ἀχτίδες τὸν σκορπίζουνται σὲ χίλιες στράτες ζεστῶντα νὰ παίζουν μετὰ διημαρτένια ὀλόσπαρα σπειράκια τοῦ χιονιοῦ. Δὲς καμαρώνουν οἱ σκεπὲς τὸν σπιτιὸν τοῦ χωριοῦ ἀπ' τὸ πολὺ φορτί τους, καὶ πὸς ἀπ' τὴν χωρὰ πού ἔχουν, οἰκουν ἀνάγια ἀνάγια σάν δάκρυα τῆς σταλαμιτιᾶς κάτω ἀπ' τὴς στέρχες. Σάν ἀνταρτοῦλες σὲ πλάϊ βουνοῦ σηκώνονται οἱ γαλιζόσπρες τουλοῦπες τοῦ καπνοῦ ἀπ' τὰ ψηλά τὸ τῆλιάς τὸν σπιτιῶν. Σμίγουν ψηλότερα, κάνουν μικρὰ μικρὰ στενόμακροα συννεφία καὶ σάν τὰ χελιάκια στὸ νερὸ ἀναδεύουν ἀπ' τ' ἀλαφρότατο φύσημα τ' ἀγριοῦ, πού φέρνουν οἱ ῥάγες.

Στις λόντζες τῶν σπιτιῶν πού γιὰ ν' ἀπαγγεῖν·

θηροκεντρικὲς συνελεύσεις, σὲ ὀμάδες, ἀφανῆς, ἀλλὰ μὲ ζωηρότητα συζητήσεις. Πολλὲς κόμους βέβαια πᾶσι στοὺς διαφοροῦς ἀθλητικούς ἀγῶνες, ἀλλὰ μονάχα στὴ Γενεὺ οἱ σάλες τῶν διαλέξεων εἶνε πάντα γεμάτες. Ὑπ' αὐτὴν ἐννοία τὸ Μνημεῖο τοῦ Ρουσσὸ εἶνε πραγματικὰ σύμβολο τῆς ζωῆς τῆς Γενεῦς: ὅσο ὁμορφότερη εἶνε ἡ φύσις, τόσο στοχασιτικώτερος γίνεται ὁ ἄνθρωπος.

Δὲ θέλει ὅμως νὰ πῇ αὐτὸ πὸς ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Γενεῦς εἶνε ἐνθουσιάζει ἐθνικιστὰι. Κάθε ἄλλο. Οἱ τόσο πολὺ συντηρητικοὶ ἄστοι τῆς Γενεῦς εἶνε πέρα πέρα ἐνάντιοι στὴ ριζοσπαστικὴ οὐτοπία τῆς ἰδέας τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν. Οἱ ἀνώτεροι ξένοι ὑπάλληλοι τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ἀποτελοῦν ἐντελῶς ξεχωριστὴ κοινωνία μέσα στὴ Γενεὺν πὲν ἰδικὴ τῆς νοοτροπία καὶ τῆς διχῆς τῆς γλώσσας, πού πολὺ λίγο ἀρέσκει στοὺς ἄστούς τῆς Γενεῦς. Δὲν ἀνακατεῖνται καθόλου οἱ δύο αὐτὲς σφαίρες. Ἀλλὰ καὶ οἱ οἰκονομικοὶ κύκλοι τῆς, ὡς ἐμποροὶ, ξενοδόχοι καὶ βιομηχανοὶ δὲν εἶνε καὶ πάντα τόσο πολὺ εὐχαραστημένοι ἀπὸ τὴν συρροὴ αὐτῆ. Ἐσες περὶ οὐκ ἰσχυρίζονται ἀπὸ τὴ «πολιτικὴ αὐτὴ ἀνακαταστάσις» τοὺς ἐφυγάδευε τοὺς περιγηγῆς, ἀλλὰ σπέρουν ἔγινε ὁδὸς τῶν περιγηγῶν νὰ πᾶν νὰ βλέπουν τὴν Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν. Λένε ἀκόμη οἱ ὑπάλληλοι τῆς Κοινωνίας στὴ Γενεὺν, δὲν ἀγοράζουν σχεδὸν τίποτε, γιὰ μὲ τὰ διπλωματικὰ τοὺς διαβιτήρια καὶ τὰ προνομία ἀτελείας πού ἔχουν σὰ τελεωμένα προμηθεύονται ὅτι θέλουν ἀπὸ τὴ φηρόντερη Γαλλία, τῆς ὁποίας τὰ σῶμα εἶνε μοναχὰ ἔξω σανάνα χιλιόμετρα μακριά. Καὶ τέλος ἰσχυρίζονται πὸς τὴ Κοινωνία καὶ τὸ Γραφεῖον Ἑργασίας ἔχουν προσελκύσει, στὴ Γενεὺν ἕνα σῶμα παραγομένων, πού ἐξεγείρουν τοὺς ἐργάτες. (Σ' αὐτὸ τὸ τελευταῖον δὲν ἔχουν δικίω. Ἐνὰς αὐτόπτης μάρτυς διηγεῖται ὅτι οἱ ἀπεσταλμένοι σ' ἕνα ἐργατικὸ συνέδριο, ἐνθ' ὅλη τὴν ἡμέρα συσκέπτονται γιὰ τὴν ἀπογορευομένης νυκτερινῆς ἐργασίας τὸν ἀρτοποιεῖον, πῆγαναι τὰ μεσάνυχτα σ' ἕνα ἀρτοποιεῖο τῆς ὁδοῦ Montblanc νὰ ἀγοράσουν τῆς περιφίρας φρέσκα τυρόπητες!)

Πορ' ὅλα αὐτὰ ἡ ἐπίδρασις τῆς Κοινωνίας στὴν κοινωνικὴ ζωὴ τῆς Γενεῦς ἦταν ὀφελίμη καὶ ἐξωραϊστικὴ μὲ τῆς πολλὰς καὶ ὠραίες ὑπαλλήλους τῆς πού ὅλες τους πνευματικῶς εἶνε πρωτότυπες γυναῖκες διεθνῶς μορφώσεως. Τὴν ἐπιδρῶσι τοὺς τὴ βλέπει κανεὶς τουλάχιστον τῆς ἡμέρας τοῦ συνεδρίου. Τότε δὲν φαίνονται καθόλου, γιὰ ἔχουν πολλὴ δουλειὰ καὶ γιὰ νὰ μὴν ἀκούσουν λόγια ἂν τύχῃ καὶ τῆς προσέξουν. Ἀλλ' ὅταν ὅλο ἐκεῖνὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀποστολῶν, τῶν δημοσιογράφων καὶ ρητόρων διασκορπισθῇ, τότε πάλιν βγαίνουν σὲ φῶς. Αὐτὲς δίνουν στὴν πᾶν ἐναντὶ κοσμικὸν χαρακτῆρα, ἀκόμη καὶ ὑστερα ἀπὸ τὴ καλοκαιρινὴ σαῖζον τῶν ξένων. Πολλὰς ἔχουν ἕνα μικρὸ ἀποκείμενὸ καὶ ζωηρὸς τὸ δρογὸν μέσα στοὺς δρόμους. Ἐκλαίκευον τὸ τέχνος καὶ τὰ ἀθλητικὰ παιγνίδια στὴ λίμνη, ἀγύσαν κατὰ πολὺ διασκεδαστικὰ οἰκονομικὰ συντηρηθῶν μερικὰ κομψὰ νυκτερινὰ κέντρα. Ὁδηγῶν τὴν πολὺ ἰδανιστικὴ νεολαία τῆς Γενεῦς, τὴν ἀνδρική καὶ τὴν γυναικεία, μὲ τὸ παράδειγμα τοὺς σὲ μὴ καὶ σωματικῶς πῶς ἐλευθέρη, πῶς αἰσθητικὴ ζωῆς.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

Δ. ΕΥΑΓΓ.

ζουν τοῦ Βοριᾶ τὰ ξεροβόρια τίς ἔχουν νὰ τηρῶν κατὰ τὸ Μέγα, καθόνται ἐξαπλωμένοι κάτω γερνόνται καὶ γριεὶς γιὰ νὰ ζεστάνουν τίς μουδιάσιμες ἀπ' τὸ κρύο τοῦ χειμῶνα πλάτες τους. Πηγαινοερχοῦνται οἱ νοικοκυράδες τοῦ χωριοῦ νῆς, μεσόκοπες, γριεὶς βαρειοντινέες τὰ χειμῶνιτικά στὰ στενὰ σοκάκια καὶ τίς ρούγες. Ἄλλες κόβουν τὸ χιόνι γιὰ ν' ἀνοίξουν δρόμο κατὰ τὴν βύσση, ἄλλες γυρίζουν μὲ βορέλια φορτωμένες κ' ἄλλες στέκονται καταμεῖς στὴ στράτα καὶ γνέθοντας φιλοκουβεντιάσουν. Λένε, πὸς σὸ ἦσαν τὰ ξεπατωμένα τὰ ἔβλα καὶ πὸς θὰ βγάλουν πέρα τέτοια βαρυνεμονιά χωρὶς φωτιά.

Ἀπόλυσε ἡ μέρα. Χαρά Θεοῦ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη· μοιλάδα χωρὶς πνοὴ ἀγέρα. Σήμερα ἡ κομπάνα γιὰ σκολοῖο δὲ σήμανε κ' οὐτε καὶ μέλλει νὰ σημάνῃ. Ἡ στράτα εἶν' ἀκόρη ἀκόμα. Τόσο χιόνι τὴν ἔχει πλακωμένη πού ὅλοι οἱ χωριανοὶ μὲ τὰ φουβρία τοῦ χωριοῦ ἂν πέρουν κατὰ πᾶν ὡς τὸ βράδυ δὲ θὰ κατεφύρουν ν' ἀνοίξουν τὸ σῦντα.

Ἐ, θεοῦλί μου νάριχνε κ' ἄλλο τόσο ἀκόμα ἀπόψε! ἔλεε ὁ Γεωργάκης, τὸ παιδί τοῦ Ζαβαλὸ-Κώστα, κ' ἔκανε τὸ σαουρὸ τὸν τριβόντας τὸ μισοανιμμένο στήθος του γιὰ νὰ ζεσταθῇ.

Καὶ τότε σὸν Μάνταλο, ἕνα ἄλλο παιδί τῆς ἰδίας γειτονιάς, πού μπορούσε νὰ σοῦ μαντέψῃ πόσες μέρες θενάμενε τὸ σκολοῖο κλεισμένο ἀπ' τὰ χιόνια, γιὰ αὐτὸς ἔξερε ἀπὸ πέρσι ἀκόμα, πόσο σκωθύνονταν ὁ δασκάλης τοῦ κρύου. Καὶ ὅλως γιὰ πόσες μέρες θὰ βάσταγαν τὰ ἔβλα πού εἶχαν τὰ παιδιά γιὰ τὴ φωτιά τὸν παμῆνα.

— Δυὸ μέρες θὰ χάμουν γιὰ νὰ ξετριπώσουν ἀπ' τὰ κοκάκια τους οἱ ἀνθρώποι, Γεωργάκη. Καὶ χαμῶσοι πύχουν καὶ χαμῶσιστα ἀλοιμῶσοι τοὺς! ἔλεε μὲ χαρὰ. Ἄν θεονομάσουν νὰ τοὺς ξεχώσουν οἱ γειτόνοι ἐστὶ τὰ καλά, ἀλλῶς καλὴ ἀνοιξὴ μὲ τὸ βουνὸ τὸ χιόνι ὀδεῖ τὰ σπῖτια τους χωμένα. Ἐ ρε νιάτα πού θὰ σοῦ περῶσιν αὐτὲς τίς μερες! Σκόλη καὶ πάλι σκόλη.

Αὐτὴ τὴν ἀθῶα κουβεντούλα ἀκούες μέσα στὴν ἐξέλιξη αὐτῆς τοῦ Γεωργάκη. Ἡ μάννα του ἀπ' τὸ πρῶτο θαμπουλά, κατὰ σβῆ πὸς σήμερα ὁ θεὸς θὰ δόσῃ τὸ καλὸ του. Πὸς τὸ βῶδι τους τὸ ἕνα πού κράτησαν ἐδῶ σὰ βουνά ἀπάνω νὰ ξεχειμῶσῃ, καὶ τὸ φροσιάρικο τὸ ζῶσιτοῦ τους ἤθελεν κ' αὐτὰ νὰ ἰδοῦν τὸν ἥλιο πού ἀπὸ τόσες μερες τὸν στερεθήσαν μὲ τὸν ξεπατωμένο τὸν ἀδικοποῦν χερσὶν! Πῆρε τὸ φουβρία ἀπ' τὴν κεράνῃ (ἢ) ἐκεῖ πάνω, ἐξῆρσε (ἢ) τ' ἀρόρη καὶ ξεκαθάρισε δὸ καὶ πού βροικῶταν ἀκόμα χιόνι ν' ἀνοιξῇ τόπο γιὰ τὰ κομμένα τὰ ζωντανά, νὰ δούν κ' αὐτὰ μιά στάλα ἥλιο.

Αὐτὴ τηράει νὰ κάμῃ σύνταγα καὶ παστροχὸ τὴ δουλειὰ τῆς καὶ μαλῶναι τὸ Μάνταλο πού ἀρῆκε τὸ ρημαδιακὸν του κ' ἤρθε νὰ ξεπαρναταλίσῃ (ἢ) καὶ τὸ Γεωργάκης πού ἦταν ἀνέξερος ἀκόμα ἀπὸ πολλὰς τοῖρας. Κι' ὁ Μάνταλος ὁ ξεκουστός, τῆς γειτονιάς τὸ παρασολομὶ (ἢ) σάν καὶ τὴν ἀρῆναι! Πηδῶντας ἐπυλόντες ἐδῶ κ' ἐκεῖ μὲς στὰ χιόνια:

— Ἐ! ὁρὲ γιὰ τοῦτες τί σοῦτε τοῦτο τὸ χιόνι! ἔλεε καὶ κοιλιέταν κάτω σάν νῆαν γαϊδουροπούλου τὸ Μᾶν.

— Σήμερα εἶνε γιὰ πουλιά, Γεωργάκη! Ἀκούεις τί σοῦ λέω! Καὶ γύρισε ἄσφρα κατὰ τὴ θεὰ Κώστα, τὴ μάννα τοῦ Γεωργάκη. Σὰ νὰ τῆς ἔλεε: γιὰ σὲ τὰ λένε πεθερὰ γιὰ νὰ τὰκούσῃ ἡ νύφη. Νάφησῃ τὸ Γεωργάκη νὰ πᾶν νὰ στήσουν τίς σκανταλιές τους κάτω στὸν κῆπο.

— Μοῦ ξεπαρνατάλινες (ἢ) τὸ παιδί, παλιομῶρη! Ἀκούστηκαν νὰ λέη τοῦ μάρμαρα-Κώστα ἡ γυναῖκα. Τὸ καλοκαίρι μὲ τίς φωλιές, τὸν χειμῶνα μὲ τίς πλάκες (ἢ) ξενοτούλινες (ἢ) τὸν κόμο, χαλασοσύχες. Κυβερνῶντες τὸν ἑαυτοῦ σου καὶ τὸ σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἀμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

— Καὶ τί θὰ πᾶθῃ, ὁρὲ θεῖα, εἶπε, ὁ Γεωργάκης ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶ νὰ στήσουν δυὸ σκανταλιές κάτω στὸν κῆπο. Θὰ πᾶσιν μετὰ τὸν σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἄμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

— Καὶ τί θὰ πᾶθῃ, ὁρὲ θεῖα, εἶπε, ὁ Γεωργάκης ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶ νὰ στήσουν δυὸ σκανταλιές κάτω στὸν κῆπο. Θὰ πᾶσιν μετὰ τὸν σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἄμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

— Καὶ τί θὰ πᾶθῃ, ὁρὲ θεῖα, εἶπε, ὁ Γεωργάκης ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶ νὰ στήσουν δυὸ σκανταλιές κάτω στὸν κῆπο. Θὰ πᾶσιν μετὰ τὸν σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἄμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

— Καὶ τί θὰ πᾶθῃ, ὁρὲ θεῖα, εἶπε, ὁ Γεωργάκης ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶ νὰ στήσουν δυὸ σκανταλιές κάτω στὸν κῆπο. Θὰ πᾶσιν μετὰ τὸν σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἄμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

— Καὶ τί θὰ πᾶθῃ, ὁρὲ θεῖα, εἶπε, ὁ Γεωργάκης ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶ νὰ στήσουν δυὸ σκανταλιές κάτω στὸν κῆπο. Θὰ πᾶσιν μετὰ τὸν σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἄμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

— Καὶ τί θὰ πᾶθῃ, ὁρὲ θεῖα, εἶπε, ὁ Γεωργάκης ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶ νὰ στήσουν δυὸ σκανταλιές κάτω στὸν κῆπο. Θὰ πᾶσιν μετὰ τὸν σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἄμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

— Καὶ τί θὰ πᾶθῃ, ὁρὲ θεῖα, εἶπε, ὁ Γεωργάκης ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶ νὰ στήσουν δυὸ σκανταλιές κάτω στὸν κῆπο. Θὰ πᾶσιν μετὰ τὸν σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἄμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

— Καὶ τί θὰ πᾶθῃ, ὁρὲ θεῖα, εἶπε, ὁ Γεωργάκης ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶ νὰ στήσουν δυὸ σκανταλιές κάτω στὸν κῆπο. Θὰ πᾶσιν μετὰ τὸν σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἄμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

— Καὶ τί θὰ πᾶθῃ, ὁρὲ θεῖα, εἶπε, ὁ Γεωργάκης ἂν τὸν ἀφήσῃ νὰ πᾶ νὰ στήσουν δυὸ σκανταλιές κάτω στὸν κῆπο. Θὰ πᾶσιν μετὰ τὸν σπῖτι σου, καὶ τώρα μουθεῖς ἐδῶ νὰ πάρῃς καὶ μέναι σὸν λαῖμό σου! Ἄμ' ἔναι τζατζαλο-Μάνταλε, πού θὰ μοῦ πῇ! Δὲ θὰ ξανοβαρῶσῃ ποτὲ ἐκεῖνὴ ἡ καμπάνα, καπετ' ἐγὼ γὰρ ῥάμματα γιὰ τίς γυνὲς σου!

σμένους ἀπὸ τὸ φουστάνι τῆς μάννας του.

— Ὁχι, δέλω νὰ πᾶσω κ' ἐγὼ πουλάκια μάννα! Γιατί δὲ μ' ἀφήνεις κ' ἐμένα, κορὴ μάννα... ἂ ἂ ἂ!

Εἶδε κ' ἀπόειδε ἡ Κώστα: — Ἐσφορτωθῆτε μὲ ἀπὸ δῶ, νὰ μὴ σᾶς ἰδῶ τί θὰ γένετε! ξεφώνησε, καὶ τὰ παιδιά ἄρχισαν νὰ πηδᾶνε καὶ νὰ ξεφωνίζονταν ἀπὸ χαρὰ.

— Ἐλα δὸ στὴν τρακιάδα, Γεωργάκη! Θὰ βροῖμε ἔξω γιὰ ἀκάνταλα! (ἢ) εἶπεν ὁ Μάνταλος, κ' ἔτρεξε γιὰ καὶ πού εἶχαν σοριασμένα οἱ νοικοκυράτοι τὰ ἔβλα τους, κάτω ἀπὸ τὴ λῶτζα. Φόρτωμα φόρτωμα ἦταν κουβαλημένα ἀπὸ τὸ λόγγο τὸν περσινὸ καλοκαίρι γιὰ τὴ χειμῶνιτικὴ φωτιά. Χοντρά ἔβλα, κούτσουρα ἑλαττία, δέντρινα κ' ὅλες κομπόσα, ἕνα κ' ἕνα κομμένα ὀλόσπα, μὴ χαρὰ ἀνάμεσά τους καὶ γκριζία (ἢ) ἀπὸ ἔλατα καὶ κομψα-λόδετρα, κάπου δῶ καὶ καὶ λιανόξυλα κλαρομένα μὲ τὸ μαχαίρι. Στοιβα ὡς καὶ πᾶν! Ὁ περσινότερος χειμῶνας ἦταν πῶς ἀκόμα. Ὁ Μάνταλος πού εἶχε ξεκαμῶσει γιὰ δέκας πουλιὰ μὲ τίς σκανταλιές κ' ἔξερε ποῖο ἔβλο κάνει γιὰ τὸ μεγάλον σκάνταλο, πού θὰ κράταγε τὴν πλάκα στήμενη πᾶν γιὰ νὰ πλακῶνῃ τ' ἄμωρα τὰ τσονάκια, τράβηξε δῶ ἀπ' τὴν τρακιάδα ἕνα λιανούρι ἰσὰ μὲ ἕνα δάγκυλο χερσὶν χοντρὸ καὶ μακρὸ ὅσο καὶ τ' ἄλλα. Στὴν ἄκρη εἶπε ἕνα τσαρπάκι (ἢ) λιανότερο ἀκόμη ἀπ' τ' ἄλλο ἔβλο κ' ἔφρικανε διχάλα ἀσφαλῆλαχτῃ σάν κείνη τὴν ἀγκούτσα πού κάνουν σὸν σπῖτια γὰν κρεμᾶστες, ἢ σάν τὴν ἄλλη πῶχον γιὰ νὰ πᾶνουν τίς κλωνιάδες ἀπ' τίς ἐλιές, νὰ τίς βαῖζουν κάτω γιὰ νὰ μαζώνουν τὸν καρπὸ τους. Ἀγκυλίδες τίς λένε.

— Νά, τοῦτο κάνει γὰρ φουβρία! (ἢ) εἶπεν ὁ Μάνταλος στὸν ἀνέξερο Γεωργάκη. Δὸς μου τὴ σου-γιὰ σου.

— Νάτην!

— Τὴν τρίχα κόβει, εἶπε ὁ Μάνταλος πού μι-χειρίστηκε τὸ ἔβλο.

— Τί λές μοῖρῃ! Εἶνε ἀπὸ καθαρὸν στιλίκι! Τὴν ἔφρικανε ὁ Μαχαίρο-Γεωργάκης, ἀπάντησε ὁ Γεωργάκης. Τὴν πέρας ἀπ' τὸν τροχὸ τοῦ καμινιοῦ του καὶ τὴ γλῶσσα καὶ σὸν λαδάκονο. Δὲν κοιτᾶς καὶ τί μανικὴ; Εἶνε τὸ κέρατο ἀπ' τὸ μαρτίνο πού σφάμει τίς ἀποκρίες.

— Τώρα μοναχὰ μὴν κόψης τὸ χέρι σου, Μάνταλε, αὐτοῦ πού πελεχῆς!

— Ἐξέρω γὰρ, ἔλεε ὁ Μάνταλος, καὶ κράτῃ, κράτῃ, πελέκας μὲ ταλμὶ τὸ ἔβλο πού κ' ὁ καλύτερος πελεκάνος θὰ ζήλωνε κείνη τὴν ὥρα.

Δὲ θὰ περᾶσαν οὐδὲ δέκα λεπτά καὶ ἡ φουβρία ἦταν μὲ τὰ παραόλια τῆς ἐτοιμῃ.

Ἐνα ἔβλοκί, νὰ ποῖμε, ὅχι μακρύτερο ἀπὸ μιά πιδάμῃ ἀντρίκεια κ' ὅχι χοντρότερο ἀπὸ δακτυλίτσα· κάτω σφύλλεμεν ὅταν παλῶναι. Πᾶνω ἀπ' τὴ διχάλα πῶδε γυρισμένη κατὰ τὴ γῆ ὄντας σταίνεις ὁρῶν τὸ ἔβλο, ἔχει μὴ κόμψι πλατὶ ὡς ἕνα δάγκυλο γιὰ νὰ ἐφαρμύξῃ ἡ σκάλα τῆς τσα-κάς. (ἢ) Αὐτὸ εἶνε ὅλο ὅλο πού λένε τὰ χωριῶν-κα φουβρία τῆς σκανταλιάς, (κάποτε τὸ λέν καὶ παλῶναι).

— Αὐτὸ ἦταν; τῶφτεισας κιάλας; ἔλεε ὁ Γεωργάκης, πού μὲ χαρὰ περιμενε ὥραν τὴν ὥρα νὰ στήσουν τὸ σκάνταλο, γιὰ νὰ πᾶσιν τὸ πουλάκι του. Καλὰ δὲ θὰ μοῦ φρειάσῃς καὶ μένα μιά φουβρία, Μάνταλε; ῥώγῃς.

— Μὴ βιάζεσαι, ἀπάντησε ὁ Μάνταλος πού πελέκας ἀκόμα καὶ συνταίριζε τὸ σκανταλάκι. Τοῦ σπανοῦ τὰ γένια δὲ γένονται μονάχα, κ' ἀπὲ ὅλα τ' ἄλλα γένονται.

Καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ τράβηξε κ' ἄλλο ἔβλο-ἔβλο ἀπὸ τὴ στοιβὰ τῆς τρακιάδας.

— Δὲν κάνει τοῦτο! εἶπε. Ἄς εἶνε καὶ δέντρος, ἡ σουγιά μας πῶρε! Τὸ πέταξε πέρα τραβῶντας ἕνα ἄλλο δέντροσι καλοῖδι ἀπ' αὐτὰ πού ἡ μάννα τοῦ Γεωργάκη κουβαλοῦσε στὴν πλάτῃ τῆς καλοκαίρι ὄντας γυρίε ἀπ' τὸ βοστανίσμα τοῦ καλοκαιριοῦ.

— Ἀ! τοῦτο εἶνε μάννα καμμένη! Καὶ παραγγέ-λεια, νὰ τὸ εἶχα δὲ θὰ τῶρῃσκα, εἶπ' ὁ Μάνταλος. Σὲ λίγο ἦταν ἐτοιμὴ κ' ἡ φουβρία τοῦ Γεωργάκη.

— Τώρα τσάγκος; καὶ σποφῆλα; νὰ ἰδοῦμε πού θὰ τὰβρουν, Γεωργάκη; Τὰ ἔβλα τῆς τρακιάδας εἶνε χοντρά καὶ δὲ κάνουν.

— Δὲ βλέπεις τὴ φράγῃ μᾶς καὶ πέρα; εἶπε πρόσφατος ὁ Γεωργάκης.

— Στριγίλνα! πού θὰ μοῦ χαλάστε τίς φράγες! Σαράντα ὀργυιές μὲς! στὴ γῆ θὰ σᾶς βάλω! εἶπε ἡ θεὰ Κώστα, πού καὶ παρατρέφα ἀκόμα ἐξορίζε νὰ διώξῃ τὸ χιόνι ἀπ' τὴν αὐλὴ τῆς.

— Κόψε κλωνιὰ ἀπ' τὴν σκαμινιά μᾶς, ὁρὲ Μάνταλε! εἶπε τ' ἄθωο τὸ παιδάκι. Τίνας τὸ χιόνι πῶδε ἀπάνω ξεκλάρεισέ τὸ κάτω καὶ φρειάσε τὰ σπινερά μᾶς.

Κ' ἐδῶς δὲ χάνει καιρὸ ὁ μάγας Μάνταλος. Τραβᾶει κάτω τὴν κλωνάρα πού τραβοῦσε κατὰ

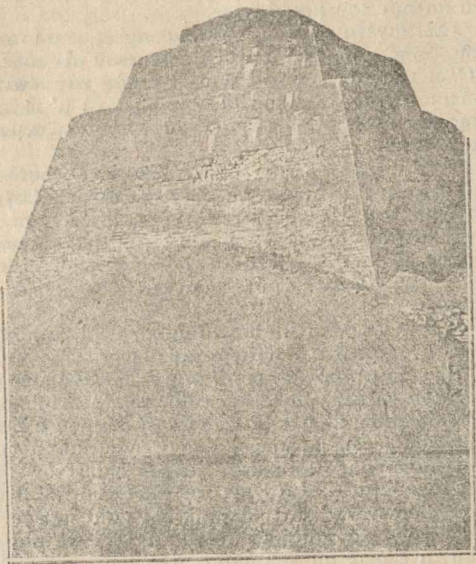
τὸ παραθύρι πέρα τοῦ σπιτιοῦ, τὴν τινάζει μὲ τὸ χέρι, σωροβόλιασε τὸ χιόνι κάτω πού τὴν εἶχε σκεπασμένη κ' ἔκοψε μιάς ὀργυιᾶς κλαμῶρα (ἢ) μὲ τσαρπάκια. Τὴν κλάρισε γλήγορα γλήγορα μὲ τὴν σφυροῖα βορῶντας τὴν τιναχτὰ πάνω στὰ κλαδάκια καὶ κοβόντας τὰ.

— Νά, τοῦτο τὸ κομμάτι πού μοιάζει τὴ φουροκίλα κάνει γιὰ τσάγκο, εἶπε ὁ πολέστερος Μάνταλος. Καὶ κράτῃ, κράτῃ, σὲ μ

ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Η ΑΡΧΑΙΑ ΤΕΧΝΗ ΑΙΓΥΠΤΟΣ Α. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Τὰ μνημεία τῆς προϊστορικῆς τέχνης διὰ τὰ ὁποῖα ὠμιλήσαμεν εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια εἶνε ἀρχαιότερα πάσης ἀπολύτως βεβαιωμένης χρονολογίας. Ἡ γεωλογία μᾶς δίδει τὴν κατά

Πυραμὶς τοῦ Σνοφροῦ παρὰ τὸ Μεντοῦμ

προσέγγισιν χρονολογίαν τῶν καὶ εἶνε παρακινδυνευμένον νὰ τὰ χρονολογῇ κανεὶς ὅπως γίνονται συχνὰ ἀπὸ διαφοροῦς ἀρχαιολόγους κατὰ συμπερασμὸν καὶ παραβολὴν τῶν εὐρημάτων πρὸς ἄλλα ὅμοια. Οἱ διάφοροι πολιτισμοὶ ἐξελίσσονται ἄλλοτε βραδύτερον καὶ ἄλλοτε ταχύτερον εἰς διαφοροῦς λαοὺς. Καὶ εἶνε δυνατόν ἐκ λόγων τυχαίων, κλίματος ἢ καὶ γεωγραφικῆς θέσεως, ἓνας λαὸς νὰ παρέρμεινε εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς πολλοὺς αἰῶνας καὶ ἄλλος ταχύτερον νὰ διήλθε τὰ διάφορα στάδια καὶ νὰ ἐφθασεν ἐνωρίτερον εἰς τὴν νεολιθικὴν ἐποχὴν ἢ καὶ τανάπαλιν. Σήμερον ἀκόμη ὑπάρχουν φυλαὶ καὶ λαοὶ εἰς τὰ ἀνεξερεύνητα ἢ τὰ ὀλίγον συχνάζοντα μέρη τῆς γῆς, ζῶντες εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς λιθίνης ἐποχῆς, μεταχειρίζοντες ἔργα πρωτογενοῦς τέχνης καὶ διακοσμῆσεως ὅμοια πρὸς ἄλλους λαοὺς χιλιετηρίδας ὅλας προϋπάρχοντας.

Ἡ Αἴγυπτος εἶνε ἡ χώρα ἣ ὁποία μᾶς δίδει ἀντικείμενα τέχνης καὶ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ χρονολογήσωμεν. Εὐρισκόμεθα πλέον εἰς τὴν ιστορικὴν ἐποχὴν. Ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφισβήτησεως ἔχομεν ὀρισμένης δυναστείας καὶ μνημεία τῶν ὁποίων ἡ ὑπαρξὶς φθάνει τὰς 4000 ἐτη π. Χ. τὰ μνημεία ταῦτα ἀνήκουν εἰς τὴν Οἰνυτικὴν ἐποχὴν, τὴν πρώτην βεβαιουμένην ιστορικῶς.

Τὰ ἀρχιτεκτονήματα αὐτῆς τῆς ἐποχῆς εἶνε μεγάλα τεῖχη ἐξ ὠμῶν πλίνθων, φρούρια ὀγκώδη καὶ τάφοι. Ὅλα αὐτὰ ἔχουν ἐξωτερικὰς ἐπιφανείας ἄνευ ἐξοχῶν, γλυφῶν καὶ κοσμήσεων καὶ χωρὶς πολλὰ ἀνοίγματα, θύρας ἢ παράθυρα.

Ἡ κυρίως Αἰγυπτιακὴ τέχνη δύναται νὰ διαίρεθῇ εἰς τρεῖς μεγάλας περιόδους: χρονολογούμενας κατὰ δυναστείας.

Τὴν Μεμφιτικὴν (μέχρις ἑκτῆς δυναστείας).

Τὴν Θεβαϊκὴν (διηρημένην εἰς δύο περιόδους: α) Ἐνδεκάτη δυναστεία μέχρι δεκάτης ἐβδόμης, καὶ :

β) Δεκάτη ὀγδόη μέχρις εἰκοστῆς πρώτης.

Ἡ τρίτη περίοδος εἶνε ἡ Σαϊτικὴ ἢ Νεομεμφιτικὴ, ἣ ὁποία μετὰ τὸ τέλος τῆς, κατὰ τὸν 5ον π. Χ. αἰῶνα σημειώνει καὶ τὸ τέλος τῶν αὐτοχθόνων δυναστεῶν. Κατόπιν αὐτῶν, ἡ Αἴγυπτος κατακτηθεῖσα ὑπὸ τῶν Περσῶν διὰ τοῦ Καμβύση ἐβασίλευτο ὑπὸ ξένων δυναστεῶν.

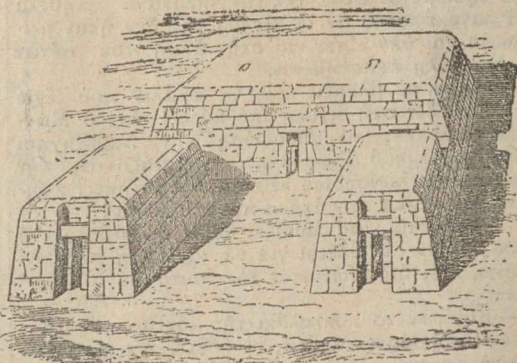
Μετὰ τοὺς Πέρσας ἔμειναν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῶν Πτολεμαίων κατόπιν μέχρι τῆς Ρωμαϊκῆς κατακτησεως. Κατὰ τὴν διάρκειαν μακρῶν αἰώνων, ἀπὸ τοῦ 4000 π. Χ. περίπου, μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τῆς Κοπτικῆς τέχνης, ἣ ὁποία ἐγεννήθη εἰς τὸ Αἰγυπτιακὸν ἔδαφος καὶ εἶνε τρόπον τινὰ ἡ διάδοχος τῆς, ἡ Αἰγυπτιακὴ τέχνη παρουσιάζει ἐκπληκτικὴν ὁμοιομορφίαν. Τὰ ἔργα τῆς παλαιότερης περιόδου μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς ὑπάρξεως τῆς ὀλίγον διαφέρουν μεταξύ τῶν. Ἡ αὐτὴ ψυχὴ ἢ αὐτὴ ἐμπνευσις, τὰ δημιουργεῖ καὶ τὰ κινεῖ. Ἡ κεντρικὴ ιδέα εἶνε ἡ παραγωγὴ ἔργων αἰώνων, διὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν τὴν αἰωνιότητα τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ θάνατος κατὰ τὰς Αἰγυπτιακὰς δοξασίας, εἶνε ἓνας ἐκ τῶν πολλῶν σταθμῶν τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ σῶμά του, ἐπιμελῶς καὶ μετὰ εὐσεβῆ ἐπιστήμην βαλσαμωμένον ἐξακολουθεῖ διὰ τῶν αἰώνων τὴν ζωὴν του. Εἶνε κλεισμένον εἰς φέρετρα, τὰ ὁποῖα ἀπομυμνύονται, σχηματίζοντες βεβαίως, τὸ ἀνθρώπινον σῶμα μετὰ προσωπίδα ὅσον τὸ δυνατόν πλησιάζουσιν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ νεκροῦ. Τὰ φέρετρα αὐτὰ πολλαπλὰ καὶ διακόσμητα, εἶνε κλεισμένα καὶ ἐκεῖνα εἰς αἰωνόβια κτίρια, μετὰ σχήματα καὶ ὕλικά ἀντιστάμενα εἰς τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Τὰ βαλσαμωμένα σῶματα περιτριγυρίζονται ἀπὸ ὅλα τὰ ἀντικείμενα τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

Τὰ ὅπλα τοῦ νεκροῦ, τὰ κοσμήματα, τὰ ἐπιπλά, ἐνδύματα καὶ τροφαὶ τοῦ ἀκόμη εἶνε τριγύρω του. Ὅσο ἐπισημότερος εἶνε ὁ νεκρός, τόσον περισσότερα καὶ πλουσιώτερα ἀντικείμενα συνθίσκονται εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ ὑπόγεια ἢ ὑπέργεια κτίσματα, μετὰ τοὺς δαιδαλώδεις καὶ λαβυρινθώδεις διαδρόμους, μετὰ εἰσόδους ἀποκρύφους κτισμένας ὁμοιόμορφως μετὰ τοὺς τοίχους, ὥστε νὰ ἀπομακρυνθῇ ὅσον τὸ δυνατόν ὁ φόβος, δι' ἀνέκτους ἐχθροὺς ἢ συλητὰς ὅτε γομῶντες χρυσόν, νὰ παραβιάσουν τὰς θύρας καὶ νὰ ταραξούν τὸν ὕπνον τοῦ νεκροῦ. Ἐν τοῦτοις ἐλάχιστοι τῶν τάφων τούτων διέφυγον τὴν σύλησιν διὰ τῶν αἰώνων καὶ εἶνε

τοὺς ἐπιμελῶς φραγμένους καὶ ἐπ' αὐτοῦ μέγα βαρὺ τετράγωνον οἰκοδόμημα τριῶν ἕως πέντε μέτρων ὕψους.

Αἱ πυραμίδες, εἶνε τάφοι τῶν βασιλέων, μεγάλα οἰκοδομήματα ἐκ γρανίτου μετὰ βάσιν τετραγωνικὴν, ἀπολήγουσαν εἰς αἰχμήν. Περικλείουν εἰς τὸ κέντρον τοῦ νεκρικοῦ θαλάμου μετὰ προθαλάμους διὰ τὰ κτερίσματα τοῦ νεκροῦ,

Μασταβάδες εἰς τὴν Μέμφιδα

μετὰ διαδρόμους καὶ θύρας φραγμένους ἐπιμελῶς καὶ δυσδιακρίτως ἀπὸ σκοποῦ. Ἡ εἰσόδος εὐρίσκειτο εἰς ὕψος κάποτε πεντήκοντα μέτρων καὶ φράσσεται μετὰ λίθων ὁμοίων τῶν ἄλλων λίθων, διὰ τῶν ὁποίων εἶνε κτισμένος ἡ πυραμὶς ὥστε ὁ ἱεροσύλος ἐρευνητὴς νὰ δυσκολευθῇ νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ.

Τὰ κτίρια ταῦτα, ὅπως καὶ ὅλα τὰ Αἰγυπτιακὰ κτίσματα καταπλήσσουν μετὰ τὸν ὄγκον καὶ τὴν ὑπόθεσιν πόσων ἐτῶν καὶ ἀνθρώπων ἥτο ἀνάγκη διὰ νὰ κτισθῇ τὸ κολοσσιαῖον τοῦτο οἰκοδόμημα νὰ ἀνυψωθῶν καὶ νὰ κινήθων οἱ ὄγκοι τοῦ γρανίτου μετὰ τὰ πρωτογενῆ καὶ περιορισμένα μέσα τῆς ἀρχαιότητος, τὰ ὁποῖα περιορίζοντο εἰς τὰ κεκλιμένα ἐπίπεδα δι' ἐπιχωματώσεως, τὰς τροχαλίας, τοὺς μοχλοὺς καὶ τὰ σύσπαστρα. Ἡ ὑψηλότερα Πυραμὶς εἶνε τοῦ Χέοπος ἄνω τῶν 140 μέτρων.

Παρὰ τὴν Μοίριδα λίμνην τάφος βασιλέως ἔχει λαβυρινθιακὴν διάταξιν μετὰ πλήθος δωμάτων καὶ διαδρόμων, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ σκοποῦ πολυπλοκῶν ὥστε εἶνε δύσκολον νὰ φθάσῃ κανεὶς εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον. Αἱ πυραμίδες ἀποτελοῦν ἀθροίσματα ὁρατὰ ἀπὸ μεγάλων ἀποστάσεων καὶ δεσπόζοντα τῶν γύρω χαμηλῶν πεδιδίων. Μία ἄλλη πυραμὶς ἔχει μεγαλοπρεπῆ φύλακα τὴν Σφίγγα λαβυρινθιακὴν ἐπὶ τοῦ βράχου. Τὸ ἀνθρωπόμορφον θηρίον εἶνε προσωποποίησις τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου, τοῦ Ἀρμάχου, καὶ μετὰ τῶν κοιμωμένων νεκρῶν ὑπνοεῖ τὴν ἀνάστασιν.

Αἱ πυραμίδες, οἱ μασταβάδες καὶ πολλοὶ τῶν ἐντὸς τῶν ὁρέων ὀρυγμένων τάφων παρ' ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα τῶν ἀρχιτεκτόνων τῶν ἔχουν συληθῇ. Ἐν τοῦτοις ὅλα τὰ μουσεῖα βροῦνται ἀπὸ ἀντικείμενα τῆς Αἰγυπτιακῆς τέχνης, προϊόντα λαθραίας ἢ ἐπισημονικῆς ἀνασκαφῆς καὶ καθ' ἡμέραν νέα ἀνακαλύψεις τάφων καὶ ἄλλων κτισμάτων πλουτίζουν τὰ μουσεῖα μετὰ ἀντικείμενα τῆς Αἰγυπτιακῆς τέχνης, τῶν ὁποίων ἡ λεπτότης καὶ ἡ καλλιπαιδεία, ὁ πλοῦτος καὶ ἰδίως ὁμογενεὶς καταπλήσσουν. Πλοῦστοι καὶ διὰ τὴν αἰωνιότητα προφωτισμένοι δὲν ἦσαν μόνοι οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινῶν θνητῶν. Ἡ βαλσαμωσις ἦτο πράξις ἱερᾶ καὶ ἐξασκούμενη ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ θερησκευτῶν ἀρχηγῶν, ἐπεξετείνετο δὲ καὶ ἐπὶ ζῶων ἀκόμη ὅσα ἐθεωροῦντο ἐνσάρκωσεις θεοτήτων. Ταῦτα ζῶα ἦσαν βόες ὁ λευκὸς μετὰ μελὰν στίγματα ἄγρις, κύνες, γαλαί, ἱερακεὶς καὶ κροκοδείλοι.

Εἰς τὸ μουσεῖον τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν συλλογὴν διατηρήθη ἀπὸ τοῦ Δημητρίου τοῦ Ρόστοφφ μεταξὺ ἄλλων ὑπάρχοντα καὶ μερικὰ μούμια ἀνθρώπων καὶ ζῶων. Κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τοῦ Αἰγυπτιακοῦ πολιτισμοῦ, τῶν Θεβαϊκῶν οἱ τάφοι ἐπέστησαν τροποποιήσεις. Αἱ πυραμίδες ὑφίστανται τέσσαρα ἕως πέντε μέτρα καὶ κατὰ τὴν δεκάτην δυναστείαν, κατασκευάζον ναοὺς ὑψιστάμενους ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν βράχων ἢ σ' ἡλαία, τῶν ὁποίων ἐλάευσαν ὄψιν διὰ νὰ δῇ ἡ γλυπτικὴν διακόσμον στηλῶν ἢ ἀναγλῶφον.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ μεγάλη Σφίγξ μετὰ τῶν πυραμίδων τοῦ Χέοπος καὶ τοῦ Μικρίνου

σπάνιον τὸ παράδειγμα ἀσυλητοῦ τάφου ὅπως ὁ τελευταῖος ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ τοῦς Κάστερ καὶ Κάναρβον τάφος τοῦ Τουτανχαμὸν μετὰ τὰ πλουσιώτατα καὶ τὰ καλλιτεχνικώτατα κτερίσματα του. Οἱ τάφοι εἶνε τριῶν εἰδῶν. α) Ὑπόγειος ἐντὸς τοῦ ἐδάφους ἄνευ ἐξέχοντος σημήματος, ὅπως εἶνε οἱ τάφοι τῆς Οἰνυτικῆς ἐποχῆς. β) Αἱ πυραμίδες καὶ οἱ μασταβάδες, μεγάλα κολοσσιαῖα κτίσματα καὶ γ) ὑπόγεια ὀρύγματα μετὰ διαδρόμους καὶ δωμάτια ἐντὸς ὄρου, ἢ λόφου, τὸ ὁποῖον κατέχει θέσιν πυραμίδος. Οἱ μασταβάδες εἶνε ὑπόγεια εἰς τὰ ὁποῖα κατέρχεται κανεὶς διὰ στενοῦ διαδρόμου ἢ φρά-